

AUTOREFERAT
informujący o zainteresowaniach i osiągnięciach
w działalności naukowo-badawczej.

1. Imię i nazwisko:

Krzysztof Andrzej Wojcieszek.

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe:

I tytuł zawodowy: magistra biologii ze specjalnością biologia molekularna uzyskany na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego, praca magisterska przygotowana w Zakładzie Biochemii i Biofizyki Instytutu Biochemii i Biofizyki Uniwersytetu Łódzkiego pod kierunkiem prof. dr hab. Tadeusza Krajewskiego na temat „**Konwersja fibrynogenu w fibrynę**” obroniona z wynikiem bardzo dobrym. „Medal za chlubne studia” od Senatu UŁ, dyplom z wyróżnieniem (studia stacjonarne, Uniwersytet Łódzki, ukończone 8.04.1982).

II tytuł zawodowy: magistra filozofii – specjalność etyka na Wydziale Filozoficzno – Historycznym Uniwersytetu Łódzkiego, praca magisterska pod kierunkiem prof. dr hab. Iji Lazari – Pawłowskiej na temat „**Współczesne przejawy etosu rycerskiego**” obroniona z wynikiem bardzo dobrym (studia stacjonarne, Uniwersytet Łódzki, ukończone 26.11.1987).

Stopień **doktora nauk humanistycznych** w zakresie filozofii, nadany uchwałą Rady Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej na Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie (obecnie UKSW) na podstawie rozprawy: „*Metafizyczne wyjaśnienia biologicznego konstituowania się człowieka w poglądach św. Tomasza z Akwinu – próba aktualizacji*”. **Promotor:** prof. dr hab. Mieczysław Gogacz. **Recenzenci:** prof. dr hab. Włodzimierz Fijałkowski, ks. dr hab. Bogdan Bakies, (29.11.1996).

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych (drukem wytłuszczonym zatrudnienie etatowe):

- 15.04.1982 – 15.07.1984, asystent / pracownik inżynieryjno - techniczny, Zakład Amin Biogennych Polskiej Akademii Nauk.
- 4.03.1985-14.07.1989, kolejno: pracownik inżynieryjno – techniczny, asystent stażysta, asystent w Zakładzie Enzymologii Instytutu Cytologii i Fizjologii Roślin Uniwersytetu Łódzkiego.
- [*Praca w instytucjach umożliwiających rozwój zainteresowań pedagogicznych (profilaktycznych) – Pełnomocnik Wojewody Łódzkiego ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych(1991-1993), główny specjalista i kierownik działu profilaktyki w Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych(1993-1998), redaktor naczelny miesięcznika „Świat Problemów”(2007-2008) i inne zbliżone.*]
- Praca na umowę/zlecenie – wykłady z zakresu filozofii, studia niestacjonarne i podyplomowe, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego (antropologia filozoficzna, teoria poznania, metodyka nauczania filozofii) (1997-1999).
- 1.09. 1998 – 30.09. 2007, adiunkt - nauczyciel akademicki, (w tym p.o. Rektora – przez rok akademicki 1998/1999, pełnomocnik Rektora ds. metodyki nauczania 1999/2000), wykłady: filozofia, etyka, antropologia, wybrane problemy społeczne, Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości im. B. Jańskiego w Warszawie (po zmianie nazwy: Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego w Warszawie).
- Praca na umowę / zlecenie – wykłady i ćwiczenia z zakresu profilaktyki , Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej w Warszawie – 3 kolejne lata (2003-2007).
- Praca na umowę / zlecenie – wykład „Patologie społeczne” na kierunku socjologia, studia stacjonarne, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego – 2 lata (2004-2006).
- Praca etatowa (3/4) - 1.03.1999 – 31.08.1999, koordynator merytoryczny Profesjonalnej Szkoły Profilaktyki Szkolnej i Rodzinnej przy Fundacji Etoh.

- 15.09.2000- 31.08.2002, nauczyciel konsultant - dyrektor, Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno- Pedagogicznej przy MEN.
- 01.10.2007 – do dziś , nauczyciel akademicki, adiunkt w Wyższej Szkole Pedagogiki Resocjalizacyjnej Pedagogium / po zmianie nazwy Szkoły: w Pedagogium Wyższej Szkole Nauk Społecznych w Warszawie (wykłady i ćwiczenia – metodyka profilaktyki i resocjalizacji, profilaktyka, filozofia, logika z metodologią nauk i inne).

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.):

Jako główne osiągnięcie naukowe przedstawione do oceny wskazuję następującą monografię:

Autor: Wojcieszek Krzysztof Andrzej.

Tytuł: **Optymalizacja profilaktyki problemów alkoholowych. Pedagogiczne implikacje grupowych interwencji krótkoterminowych.**

Rok wydania: 2013.

Miejsce wydania: Kraków.

Wydawnictwo: Rubikon.

Objętość: 409 stron.

Geneza pracy.

Praca powstała jako wynik szczególnego rodzaju doświadczenia pedagogicznego i stanowi jego teoretyczne podsumowanie. Autor projektował (w większości przypadków samodzielnie, szczególnie w monografii), wdrażał i monitorował, a następnie badał ewaluacyjnie i pod innymi względami serię jednolicie zaprojektowanych oddziaływań wychowawczych (programów profilaktycznych) rozwijanych na przestrzeni długiego okresu czasu (1991-2014) i w dużej skali społecznej (różnorodne grupy i duży zasięg). Złożyły się one na oryginalne podejście profilaktyczne nazwane „**krótką interwencją profilaktyczną w grupie**” (programy: „Noe”, „Przygotowanie do profilaktyki domowej”, „Deбата”, „Sonda 21”, „Korekta”, „Sprzedawcy”, „Smak życia”, „Szlaban”) i rozwinęły w całościową, w znacznym stopniu nowatorską, koncepcję profilaktyki problemów alkoholowych. Propozycje te zachowywały konsekwentną jedność strukturalną, co umożliwiło ich stałe doskonalenie i rozwój. Szczególną cechą tego doświadczenia był fakt osobistego udziału autora we wszystkich fazach działania od projektu do oceny, a zwłaszcza **wgląd uzyskiwany w trakcie osobistego prowadzenia pracy profilaktycznej w ramach proponowanej koncepcji.** Ważnym aspektem rozwoju tego podejścia był stały dialog ze środowiskami profilaktyków, pedagogów, rodziców, decydentów, liderów lokalnych i innych osób zaangażowanych w opisane projekty. To uogólnione doświadczenie dało podstawę do refleksji nad niezwykle palącym zagadnieniem

optymalizacji działań wychowawczych na polu zapobiegania używaniu alkoholu przez różne grupy odbiorców (dzieci – młodzież – dorośli). Można również traktować monografię jako rodzaj szerokiej definicji projektującej opisującej to oryginalne podejście, co umożliwi dalsze badania i doskonalenie oddziaływań wychowawczych na jednym z najtrudniejszych pól profilaktycznych, jakim jest używanie i nadużywanie alkoholu etylowego przez dzieci, młodzież i młodych dorosłych (w programie "Korekta" również dorosłych bez ograniczeń wiekowych).

Stosowana metodologia badań.

Monografia jest oparta na zmodyfikowanym podejściu typu „*action research*” (z przewagą podejścia jakościowego, ale też z elementami podejścia ilościowego). Materiały zebrane w toku projektowania, wdrażania, monitorowania, a następnie ewaluacji formatywnej i sumatywnej serii autorskich programów profilaktyki używania substancji psychoaktywnych (głównie alkoholu etylowego) stanowiły punkt wyjścia do przeprowadzenia refleksji pedagogicznej nad integralnym cyklem działań wychowawczych prowadzonych przez autora. Praca ma liczne odniesienia do wcześniejszych monografii, artykułów i publikacji scenariuszy zajęć, zwłaszcza monografii „**Człowiek spotyka alkohol**”(2010), gdzie zarysowano teorię antropologicznych i pedagogicznych warunków skutecznych oddziaływań profilaktycznych. Stanowi jej swoistą kontynuację, jednak skierowaną do odrębnych celów badawczych i opartą na odmiennej metodzie (wspomniane „*action research*”).

Struktura i zasadnicze treści pracy.

Przedstawiona do oceny monografia zatytułowana „*Optymalizacja profilaktyki problemów alkoholowych. Pedagogiczne implikacje grupowych interwencji krótkoterminowych*”, wydana w 2013 roku przez Wydawnictwo Rubikon w Krakowie jest syntezą mojej refleksji na temat optymalnych kierunków rozwoju współczesnej profilaktyki problemów alkoholowych. Monografia została poprzedzona licznymi wcześniejszymi publikacjami (scenariusze programów profilaktycznych, przewodnik do konstrukcji szkolnego programu profilaktyki „Wygrać życie”, zbiór esejów „Na początku była rozpacz” i obszerna monografia „Człowiek spotyka alkohol”). Innymi słowy jest ona pewnego rodzaju zwieńczeniem i dopełnieniem poprzednich systematycznych prac, zwieńczeniem pewnego konsekwentnego kierunku działań profilaktycznych podejmowanych przeze mnie w ciągu ostatnich ponad 20 lat. Jej celem jest **ukazanie nowych możliwości udoskonalenia profilaktyki problemów alkoholowych** poprzez **potwierdzenie lub zmianę** niektórych obowiązujących w tej dziedzinie paradygmatów. Jest zatem pracą analityczną (refleksja nad doświadczeniem wdrażania nowych metod profilaktycznych) i syntetyczną zarazem (wnioski, jakie z tego doświadczenia płyną dla nauki i dla praktyki).

Jej przedstawienie jest związane z jednej strony z wagą społeczną profilaktyki problemów alkoholowych, a z drugiej z potrzebą przezwyciężenia pewnego impasu teoretycznego i praktycznego, jaki dostrzegam na tym obszarze działalności, nie tylko w skali krajowej lecz również międzynarodowej. Jako współzałożyciel i były prezes Europejskiego Towarzystwa Badań nad Profilaktyką (EUSPR) mam dobrą orientację w sytuacji również poza granicami naszego kraju. Wszędzie notuje się pewien impas profilaktyki, gdyż wiedza teoretyczna, jaką już dysponujemy w małym stopniu trafia do praktyki (np. tylko 11% amerykańskich szkół

realizowało programy typu „*evidence - based*” i to nieregularnie). Tę sytuację można przezwyciężyć i monografia ma na celu, między innymi, zaproponowanie drogi do wzmocnienia wpływu działań profilaktycznych na rzeczywistość społeczną. To określiłem jako optymalizację, udoskonalenie profilaktyki. Bazą dla tej propozycji jest rozległe doświadczenie projektowania, implementacji i ewaluacji serii programów profilaktycznych zastosowanych w ciągu ostatnich ponad 20 lat, a odznaczających się spójną i oryginalną metodyką oraz obiecującymi rezultatami. Nazywam je „krótką interwencją profilaktyczną w grupie” (KIGP) i rekomenduję szersze zastosowanie, jako **ważną część** odpowiedzi na wspomniane trudności (uwaga: jako ważny fragment, a nie jedyne rozwiązanie!).

Praca składa się z wprowadzenia, trzech zasadniczych części z kolejnymi rozdziałami, spisu cytowanej literatury i załączników. Poszczególne części zawierają odpowiednio 4, 6, 5 rozdziałów. Praca zawiera kilkanaście oryginalnych rycin - schematów mających ułatwić zrozumienie odpowiednich zagadnień, sporą ilość tabel i zestawień.

We wprowadzeniu charakteryzuję potrzebę prowadzenia działań profilaktycznych, akcentując konieczność pracy we wszystkich grupach wiekowych, a nie jedynie z dziećmi lub młodzieżą. Staram się podkreślić wagę profilaktyki problemów alkoholowych.

W części I dokonuję charakterystyki profilaktyki problemów alkoholowych wyjaśniając znaczenie terminów używanych w pracy, a także dokonuję krótkiego przeglądu wiodących współczesnych interpretacji (teorii) tego rodzaju działalności. Znaczącym fragmentem tej części jest określenie celu wychowawczego w przypadku profilaktyki skierowanej do młodszych grup wiekowych. Obecnie konkurują ze sobą dwa podejścia wychowawcze. Tradycyjnie akcentuje się konieczność pełnej abstynencji dzieci i młodzieży, ale zdarzają się autorzy (prof. D. Foxcroft), którzy proponują raczej trening umiarkowanego używania alkoholu przez młodzież. Podaję argumenty obu stron, po czym proponuję nieco odmienną drogę, która akceptując cel tradycyjny, czyli abstynencję do uzyskania dojrzałości jako podstawę wychowania, jednocześnie sytuuje ją w odmiennym kontekście (niż kontekst tradycyjny). Jest to swoista „trzecia droga”, gdzie abstynencja staje się koniecznym treningiem odraczania gratyfikacji, a nie celem samym w sobie. Zatem ostatecznie służy umiarowi. Dokonuję też w tej części analizy pozytywnego wpływu zasady abstynencji stosowanej w harcerstwie, ukazując potencjał rozwojowy, jaki tkwi w tej postawie. Ten potencjał jest niedostrzegany lub lekceważony, a części badaczy po prostu nieznan (w światowym ruchu skautowym ta zasada jest o wiele słabiej zaznaczona, pełna abstynencja jest swoista dla harcerstwa).

W tym fragmencie ukazuję również dwa poziomy, na których powstają problemy alkoholowe, gdyż uznaję dualizm natury ludzkiej. Poziom materialny, oparty na danych biologii, psychologii, socjologii i etnografii jest lepiej znany. Natomiast poziom duchowy jest rzadziej uwzględniany w teorii, a bardzo obecny w praktyce, chociażby terapeutycznej (np. w ideologii AA). Ponieważ jestem autorem oryginalnej koncepcji genezy problemów alkoholowych jako dualistycznego procesu z dodatnim sprzężeniem zwrotnym („Człowiek spotyka alkohol”), odwołuję się w tym miejscu do koncepcji, która uwzględnia tę dwoistość. Podkreślam w ten sposób konieczność dostrzegania całej złożoności powstawania problemów alkoholowych na tle złożoności człowieka.

W części II przechodzę do istoty mojej propozycji profilaktycznej, czyli do zastosowania krótkich interwencji profilaktycznych w grupie. Punktem wyjścia rozważań jest zwrócenie uwagi na sposób działania biznesu alkoholowego, który kształtuje postawy i zachowania konsumentów alkoholu przy pomocy metod perswazji, które nie naśladują długich, ekstensywnych oddziaływań, ale są krótkie, ujęte w pewien system (np. komunikaty reklamowe). Stawiam w związku z tym pytanie o możliwość podobnego działania w profilaktyce i potwierdzam ją.

Ta część zawiera pełną charakterystykę serii 9 programów, które powstały w ciągu ponad 20 lat i obejmuje ich stronę metodyczną na tle teorii psychologii społecznej (zwłaszcza koncepcji dysonansu poznawczego i metod perswazji), pokazuje ich strukturę, wyjaśnia na wybranych przykładach jaka struktura oddziaływania zapewnia oczekiwany wpływ wychowawczy. Akcent zostaje tu postawiony na sprawność implementacji danego scenariusza działań profilaktycznych. Stawiam szczególną tezę, że właśnie sprawność implementacji (zwłaszcza łatwość zastosowania) jest kluczowym kryterium oceny scenariuszy. Dotychczas za takie kryterium zwykło się uważać udowodniony wpływ programu profilaktycznego na zmianę zachowań uczestników. Pokazuję możliwość odmiennego stanowiska, wobec systematycznych trudności, jakie napotykają na całym świecie programy ekstensywne (tzw. *evidence - based*). Część ta zawiera pełny przegląd wyników ewaluacji poszczególnych programów z omawianej grupy. Wyniki te są bardzo zachęcające, chociaż proces oceny tych procedur nie został jeszcze zakończony. Dokładne zdefiniowanie struktury krótkich interwencji profilaktycznych w grupie powinno ułatwić badaczom dokonanie pełnej charakterystyki wpływu tego rodzaju interwencji profilaktycznych.

Oryginalnym elementem tego fragmentu pracy jest dokładne ukazanie pewnych innowacji strukturalnych zastosowanych w omawianych programach, co pozwala na konstruktywne wykorzystanie dysonansu poznawczego, jaki przeżywają uczestnicy w każdym typie interwencji profilaktycznej. Jak się wydaje jest to mój oryginalny wkład w wiedzę o skutecznym działaniu profilaktycznym. Na podkreślenie zasługuje konwergencja moich osiągnięć z podejmowanymi aktualnie na świecie próbami grupowych interwencji profilaktycznych, zwłaszcza opartych na zbliżonej formule tzw. wywiadu motywującego. W tym aspekcie moje prace mają charakter w pewnym stopniu prekursorski.

Część III jest zbiorem analiz i wniosków zmierzających do pełniejszej i możliwej optymalizacji współczesnej profilaktyki. Zwłaszcza akcentuję konieczność uwzględnienia problematyki tworzenia wspólnoty podczas pracy profilaktycznej (jako podstawę przeciwdziałania procesowi rozpaczki). Formułuję listę warunków, które umożliwiają skuteczność działań profilaktycznych na tle różnych systemów rekomendacji. Postuluję pewne zmiany w podejściu do profilaktyki, zwłaszcza skierowanie się bardziej ku kształtowaniu całości kultury, niż wpływaniu na aktualne postawy i zachowania uczestników działań profilaktycznych. Ta część jest pomyślana jako rodzaj poradnika optymalizacji działań profilaktycznych w zakresie problemów alkoholowych, w kierunku ich rosnącego zasięgu społecznego i zwiększania wpływu.

W załączniku znajdują się przytoczone liczne adresy internetowe ukazujące sprawozdania uczestników i prowadzących zajęcia z przeżyć doznawanych podczas omawianych

programów profilaktycznych. Często relacje te są zaopatrzone w komentarze i fotografie. Pozwalają ocenić sposób recepcji programów opartych na opisanej metodologii i uchwycić ich oryginalny przebieg.

Zastosowania.

Monografia może stanowić swoisty podręcznik dla adeptów zamierzających realizować opisaną grupę programów profilaktycznych, ale przede wszystkim jest **załącznikiem teoretycznej refleksji nad optymalizacją profilaktyki problemów alkoholowych**. Odślania zasadnicze pytania, jakie stają przed teoretykami i praktykami w tej dziedzinie. Umożliwi dokładną analizę zjawisk pedagogicznych mających miejsce w toku działań wychowawczych na niwie profilaktyki. Bezpośrednio po jej opublikowaniu wnioski zostały wykorzystane w trakcie prac projektowych i wdrożeniowych nowego programu „ARS czyli jak dbać o miłość”, który docelowo ma być wdrażany w połowie szkół ponadgimnazjalnych w Polsce przez agendy GIS. W związku z pewnego rodzaju impasem jaki obserwuje się w rozwoju profesjonalnej profilaktyki na świecie podejście, które proponuję może stanowić nowy punkt wyjścia dla dyskusji badaczy i praktyków. Daje realną szansę na zawartą w tytule rzeczywistość „optymalizację” działań zapobiegawczych. Otwiera też nowe perspektywy badawcze w pedagogice, zwłaszcza w jej związkach z psychologią, socjologią i antropologią filozoficzną.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych:

5.1 Wstęp: wyjaśnienie złożoności mojej drogi naukowej (uzasadnienie różnorodnych aspektów omawianych dalej badań).

Już we wczesnej młodości zaangażowałem się w pracę kilku pracowni w Młodzieżowym Domu Kultury w Łodzi. Były to pracownie: biologiczna, chemiczna, astronomiczna i filmowa. Wiele czasu wolnego spędzałem w terenie lub w bibliotekach, studiując monografie z dziedziny paleontologii, gdyż przez wiele lat fascynowała mnie właśnie ta dziedzina wiedzy. Od tego czasu nauka stała się moją życiową pasją. Szczególnie interesowała mnie teoria ewolucji i osiągnięcia biologii molekularnej. Przebieg studiów na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi UŁ zdawał się wskazywać na to, że pozostanę przyrodnikiem. Włączyłem się w ruch naukowy studentów biologii i miałem wyraźną wizję mojej przyszłej pracy badawczej. Studia ukończyłem z „czerwonym dyplomem” i Medalem za Chlubne Studia przyznany przez Senat UŁ. Rozpocząłem pracę w Zakładzie Amin Biogennych PAN. W ZAB PAN zapoznałem się praktycznie z zaawansowanymi badaniami eksperymentalnymi. Nieco później otworzyły się ponownie możliwości powrotu na macierzystą uczelnię do Zakładu Enzymologii Instytutu Fizjologii i Cytologii Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UŁ (kierownik prof. H. Urbanek). Z tamtych czasów pochodzą moje pierwsze komunikaty naukowe z zakresu biologii molekularnej.

- Wojcieszek K., Nowak J.Z.(1983), *Uptake and release of radiolabelled histamine from slices of the bovine retina and the rabbit hypothalamus*, 8th Congress of the Polish Pharmacological Society, 26-28.09.1983, Warszawa, organizator: Polskie Towarzystwo Farmakologiczne. Abstract 102.
- Wojcieszek K. (1987) *Dynamika aktywności kwaśnej fosfatazy i ATPazy podczas powstawania układu symbiotycznego Lupinus luteus – Rhizobium lupini*, XXIII Zjazd Polskiego Towarzystwa Biochemicznego, Białystok 9-11.09. Streszczenia komunikatów zjazdowych, Białystok, s. 362.
- Patykowski J., Kaźmierczak A., Wojcieszek K. Urbanek H. (1988), *Zmiany w aktywności peroksydaz, fenolaz i amoniakolazy fenyloalaniny w korzeniach lubinu zainfekowanych Fusarium culmorum i Rhizobium lupini*, XXIV Zjazd Polskiego Towarzystwa Biochemicznego, 19-21.09.1988, Poznań, organizator: PTBioc., Poznań. Streszczenia - Materiały s. 185.

Co w chwili obecnej pozostało z tego skromnego dorobku? Pozostała solidna baza wiedzy biologicznej i tożsamość biologa. Zajmując się kwestiami problemów alkoholowych do dziś nie mam kłopotów ze zrozumieniem znaczenia i kontekstu badań eksperymentalnych z zakresu psychofarmakologii czy genetyki. W obu placówkach zajmowałem się badaniem białek receptorowych zakotwiczonych w błonach komórkowych, a te procesy są kluczowe w neurologii. Dobrze poznałem zasady pracy ludzkiego mózgu od strony podstaw biologicznych.

Wiedza przyrodnicza przydała mi się bardzo podczas pracy nad doktoratem z filozofii, gdyż dotyczył on zagadnień embriologicznych ujmowanych jednocześnie z dwu perspektyw: biologicznej i filozoficznej. Miałem szansę nie popełniać błędów, jakie łatwo mogły się zdarzyć komuś badającemu początki ludzkiego życia bez tego zaplecza. Pewnego rodzaju zwieńczeniem biologicznego kierunku moich zainteresowań było szkicowe sformułowanie autorskiej koncepcji procesu ewolucji biologicznej. Przedstawiłem ją gronu filozofów przyrody z Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej na konferencji poświęconej pamięci prof. Kloskowskiego. Tekst wystąpienia ukazał się drukiem:

- Wojcieszek K. (2004), *Ewolucja: konkurencja czy kooperacja? W kierunku nowego paradygmatu*, w: M. Bała (red.), *Wokół biofilozofii Kazimierza Kloskowskiego. Wybrane zagadnienia*, Warszawa : Wyd. UKSW, s. 128-142.
- Wojcieszek K. (2011), *Ewolucja biologiczna jako pamięć wydarzeń? Konsekwencje dla życia społecznego*, w: O. Kołakowska, R. Krajewicz, M. Trepczyński (red.), *Pamięć w dobie internetu*, Warszawa : Wyd. Campidoglio, s. 82-92.

Ostatecznie jednak zdecydowałem się zmienić kierunek poszukiwań badawczych na **filozoficzny**. Wiązało się to z rosnącym zainteresowaniem filozofią i sprawami ludzkimi – zwłaszcza specyficznym tematem ludzkiego uwikłania w uzależnienie alkoholowe i tematami bioetycznymi.

- Referat: Program samopomocy Alateen a tomistyczna koncepcja miłości, Sesja Naukowa „Antropologiczne podstawy pedagogiki”, 20-22.04.1989, Gdańsk – Jelitkowo, organizator: Zespół Edukacji Integralnej PAX.

W tym czasie interesowały mnie też bardzo podstawy filozoficzne nauki:

- Wojcieszek K. (1987), *Od nauki do mistyki, Jakuba Maritaina teoria wiedzy*, w: T. Pietrucha, Z. Zdunowski (red.), *Nauka, religia, światopogląd*, Łódź: Wyd. Duszpasterstwo Akademickie „Węzeł” (druk bezdebitowy), s.19-34.

Okazało się, że tkwi we mnie raczej humanista, niż przyrodnik. Sprzyjało temu znakomite środowisko moich drugich studiów uniwersyteckich. W tamtych czasach podejmowanie studiów na tzw. drugim fakultecie nie było tak powszechne jak jest dzisiaj. Tymczasem pierwszy Rektor UŁ, prof. T. Kotarbiński uważał, że filozof musi być dojrzały podejmując studia. Dlatego zarządził, że studia te mogą podejmować **wyłącznie** absolwenci przynajmniej III roku innych studiów. Zatem pracowałem i studiowałem. Wiązało się to z wieloma praktycznymi wyrzeczeniami. Mojemu entuzjazmowi dla filozofii sprzyjała wysoka jakość zajęć. Mieliśmy do czynienia z wybitnymi uczonymi: prof. dr hab. S. Morawski (teoria

kryzysu kultury), prof. dr hab. Z. Kuksewicz z PAN (mediewistyka), prof. dr hab. B. Tuchańska (metodologia nauk), prof. dr hab. W. Gromczyński (antropologia), prof. dr hab. R. Panasiuk (filozofia nowożytna), prof. dr hab. Ija Lazari – Pawłowska (etyka). Ta ostatnia postać zasługuje na szczególną uwagę, gdyż była badaczem wielkiej klasy i bardzo wybitnym człowiekiem (patrz: Kołakowski L., *Wśród znajomych. O różnych ludziach mądrych, zacnych, interesujących i o tym, jak czasy swoje urabiali*, Znak, Kraków 2004).

Pod jej kierunkiem napisałem pracę magisterską z pogranicza etyki i prakseologii zatytułowaną „*Współczesne przejawy etosu rycerskiego*”, ocenioną na „5”. Zarówno na seminarium Profesor Iji Lazari - Pawłowskiej, jak i na całym wydziale panowała ogromna tolerancja i szacunek dla własnych poszukiwań studenta.

Podobnie jak na pierwszych studiach, również i na drugich włączyłem się w studencki ruch naukowy (np. uczestniczyłem w konferencjach na KUL i UMCS). Otrzymałem bardzo solidny warsztat pracy filozofa. Kontynuowanie drugich studiów było przerwane powołaniem na rok do wojska. Mimo to ukończyłem je z wynikiem bardzo dobrym i nabrałem przekonania, że powinienem odtąd skupić się na badaniach humanistycznych, których przedmiotem będzie człowiek i jego działanie. Stąd moje stałe zainteresowanie takimi dziedzinami jak: **antropologia filozoficzna (szczegółowa metafizyka człowieka, teoria bytu ludzkiego, teoria osoby), etyka i prakseologia oraz pedagogika.**

Niewątpliwie te zainteresowania ułatwiły i ułatwiają refleksję pedagogiczną i nieoczekiwanie dla mnie samego znakomicie odnalazły się w profilaktyce problemów alkoholowych, podobnie jak poprzednie wątki przyrodnicze. Trzeba bowiem nadmienić, że mój początkowy rozwój naukowy toczył się pod dyktando narastającego uzależnienia alkoholowego mojego ojca. W związku z tym zaangażowałem się w poszukiwania pomocy dla niego oraz mocno wszedłem w rodzące się wtedy w Polsce ruchy samopomocowe (np. ruch Al-Anon, ruch KWC). W tym wypadku praktyka życia wyprzedziła znacznie teorię. Zanim moje badania skupiły się na profilaktyce doświadczyłem jej dostatków i niedostatków niejako od wewnątrz. U podłoża moich późniejszych zainteresowań pedagogicznych leży niewątpliwie pewnego rodzaju sukces w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych w mojej własnej rodzinie. Bez tego faktu bardzo trudno byłoby zrozumieć mój dalszy rozwój badawczy, w którym obok nurtu filozoficznego pojawił się i obecnie dominuje nurt pedagogiczno – profilaktyczny.

Przez kilka kolejnych lat uczestniczyłem z wolnej stopy w seminarium prof. dr hab. M. Gogacza na ATK. Oznaczało to cotygodniowe dojazdy z Łodzi do Warszawy. Jednocześnie pojawiła się możliwość niezwykle dynamicznego rozwoju w zakresie praktyki profilaktycznej. Otóż gdy pełniłem funkcję Wicedyrektora Wydziału Ogólnego w Urzędzie Wojewódzkim w Łodzi powstała w Polsce idea poważnego zajęcia się rozwiązywaniem problemów alkoholowych (1991-92). Ówczesny Pełnomocnik Ministra Zdrowia, dr J. Mellibruda zachęcał wojewodów do powoływania pełnomocników wojewódzkich zajmujących się tą problematyką. Rozpoczął się trwający do dziś etap wytężonej pracy profilaktycznej, którą prezentuję w dalszej części autoreferatu. Dokonywała się ona później w powstającej Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Była to okazja

do wypróbowania wielu pionierskich pomysłów, okres bardzo twórczy i tak bogaty, że wolę opracować go osobno w ramach omawiania wątku badań profilaktycznych.

W każdym razie równolegle toczyły się dwa procesy – dalszych moich badań filozoficznych (seminarium prof. M. Gogacza) i nowoczesnej, twórczej pracy profilaktycznej. Dokonywało się to początkowo obok instytucji ściśle akademickich. W tych warunkach obroniłem doktorat, pracując intensywnie w dziale profilaktyki PARPA i prowadząc życie rodzinne (trójka dzieci).

Ostatnio wiele się mówi o cechach osobowości DDA, akcentując ich dysfunkcje. Zapewne to racja, ale warto zauważyć, że nabyta przeze mnie zdolność pracy pod presją okoliczności czy zdolność rozwiązywania problemów charakterystyczna dla części DDA, przydała mi się bardzo w tym okresie. Mój doktorat ukazał się drukiem (monografia „Stworzony i zrodzony”) i był ważną pracą zawierającą antropologiczne podstawy dla bioetyki. Pojawiły się tam elementy dociekań antropologicznych istotne dla interdyscyplinarnej teorii rodzicielstwa. Staram się ją rozwijać, traktując jako uniwersalny fundament dla wszelkich rozważań pedagogicznych.

- Wojcieszek K. (2000), *Stworzony i zrodzony. Metafizyczne wyjaśnienia biologicznego konstituowania się człowieka w poglądach św. Tomasza z Akwinu - próba aktualizacji (przedmowa opatrzył prof. M. Gogacz, poprawiona wersja rozprawy doktorskiej)*, Warszawa: Wydawnictwo Navo, ss. 157.

Stopniowo doszedłem do wniosku, że muszę, jeśli to będzie możliwe, włączyć się ponownie do życia akademickiego. Krótco po doktoracie jedna z wyższych szkół prywatnych (Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości im. Bogdana Jańskiego w Warszawie, z oddziałami w Krakowie, Elblągu, Katowicach i Chełmie) zatrudniła mnie jako prodziekana ds. studenckich i adiunkta, po czym wobec rozmaitych konieczności zostałem powołany na stanowisko p.o. Rektora tej szkoły. Przyczyniłem się do nadania tej szkole szerszych praw akademickich, po czym zrezygnowałem z pełnionej funkcji. Zatem mój „normalny” rozwój akademicki datuje się w zasadzie od roku 1999. Wszystkie osiągnięcia badawcze, które pojawiły się wcześniej miały charakter ekstraordynaryjny.

Zapewne mój dorobek naukowy byłby formalnie bardziej jednolity w warunkach klasycznej kariery akademickiej, ale być może nie miałby oryginalności i dynamiki łączenia wielu dziedzin?

Przedstawiłem te uwagi, aby ułatwić zrozumienie swoistości mojej nietypowej ścieżki rozwoju naukowego. W każdym razie w jakimś sensie antycypowałem dzisiejsze nawoływania do interdyscyplinarności i praktycyzmu w nauce. Z pewnością różnorodność metodologii i ujęć z jakimi się spotkałem czy warsztatów badawczych, które opanowałem, sprzyja interdyscyplinarności i twórczemu podejściu do zagadnień badawczych, ale jednocześnie utrudnia specjalizację, która nadal pozostaje dominantą we współczesnej nauce. Analizując przy tej okazji własny dorobek naukowy dochodzę do wniosku, że osiągnął on, mimo wszystkich przeszkód, etap specjalizacji w dziedzinie **profilaktyki problemowej (zwłaszcza problemów alkoholowych)**. Przejdę do omawiania poszczególnych obszarów moich badań, **rozpoczynając od bardziej ograniczonych ku centralnym i najważniejszym.**

Będą to następujące 4 główne obszary badawcze:

- Rozwijanie metod dydaktyki filozoficznej i promocja edukacji filozoficznej jako ważnego elementu wychowania.
- Gromadzenie wiedzy o antropologicznych korelatach procesów uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych. Teoria rozpaczy jako prymarnego czynnika ryzyka i znaczenie wspólnoty (opartej na relacjach osobowych) jako zasadniczego czynnika chroniącego.
- Tworzenie interdyscyplinarnej teorii rodzicielstwa jako podstawy działań pedagogicznych.
- Rozwijanie nowoczesnych metod oddziaływań profilaktycznych w kierunku zwiększania ich zasięgu i skuteczności oraz refleksja nad podstawami pedagogicznymi profilaktyki problemów alkoholowych - opracowanie metody krótkiej interwencji profilaktycznej w grupie.

Jak widać za najważniejszy wątek uznaję twórczość profilaktyczną wraz z jej teoretyczną analizą umożliwiającą optymalizację tej sfery działania wychowawczego. Ponieważ jest to wątek najrozleglejszy, zdecydowałem się umiejscowić go na końcu prezentacji.

Obszar 1

Rozwijanie metod dydaktyki filozoficznej i promocja edukacji filozoficznej jako ważnego elementu wychowania.

Podjęcie studiów filozoficznych i doktorat pozwoliły mi docenić walory rozwojowe filozofii. Edukacja filozoficzna pozwala na bogactwo refleksji i zakorzenienie w wielowiekowej tradycji. Dziś żyjemy w okresie dehumanizacji, dominacji technologii, ze szkodą dla człowieka. Zauważono możliwość edukacji filozoficznej jako remedium na współczesny kryzys kultury. Zaproponowano nawet dociekania filozoficzne dla dzieci (M. Lipman).

Z drugiej strony filozofia zdaje się tracić swoją rolę społeczną. Ta sytuacja stale prowokowała mnie do poszukiwania takiego sposobu edukacji filozoficznej, który ułatwi recepcję tej wiedzy. Okazją praktyczną do takich poszukiwań była dydaktyka akademicka, objęta świadomą refleksją pedagogiczną. Miałem już wtedy za sobą bogate doświadczenie w konstruowaniu scenariuszy programów profilaktycznych. Z czasem wyłoniła się z tego zarówno oryginalna metodyka jak i głębsza refleksja teoretyczna nad znaczeniem rozwojowym edukacji filozoficznej. Istnieje przekonanie o dużym znaczeniu ochronnym tzw. spójności (koherencji) dla zdrowia człowieka. Sytuuje to edukację filozoficzną nieoczekiwanie blisko celów profilaktyki problemowej.

Powstaje w związku z tym wiele pytań nie tylko o sposoby nauczania, ale i o treści oraz o kierunki filozoficzne, które mogą spełniać rolę prorozwojową dla współczesnego człowieka (bo być może niektóre nie są w stanie?). Praktyka dydaktyczna pozwoliła mi dopracować się oryginalnego warsztatu metodycznego nauczania filozofii, którym mogłem dzielić się z innymi. Dużą rolę, jak już wspominałem, odegrało tu doświadczenie w implementacji programów profilaktycznych. W 2004 roku przedstawiłem swoje refleksje na VII Polskim Zjeździe Filozoficznym w Szczecinie w Sekcji Dydaktyki Filozofii. Przedstawiłem wyniki ewaluacji zajęć w powiązaniu z poszczególnymi ich wątkami i wskazałem na stałe zasady, które, moim zdaniem, są warunkami skutecznej edukacji filozoficznej, rozwijającej słuchaczy jako osoby.

- *Jak uczynić filozofię „wiedzą gorącą”*, referat w Sekcji Dydaktyki Filozofii VII Polskiego Zjazdu Filozoficznego, Szczecin, 14-18.09.2004, organizator: Polskie Towarzystwo Filozoficzne, Uniwersytet Szczeciński.

Te refleksje przyjęły postać bardziej systematyczną w rozdziale w monografii pod redakcją prof. dr hab. A. Pobjewskiej *„Filozofia - edukacja interaktywna”*. W tym tekście koncentrowałem się głównie na wskazówkach organizacyjno – metodycznych. Jego intencją było wskazanie sposobu na wywołanie zainteresowania filozofią u studentów. Przedstawiłem tam wiele metod prowadzenia zajęć, ale też sformułowałem „filozofię” nauczania filozofii czyli pewne uogólnienia, swoisty „dekalog nauczyciela filozofii”.

- Wojcieszek K. (2012), *Odkrywcze sytuacje edukacyjne w nauczaniu filozofii: happeningi, wspólne zadania, wizualizacje i zabawy*, w: A. Pobjewska (red.), *Filozofia - edukacja interaktywna. Metody – środki – scenariusze*, Warszawa: Wydawnictwo Stentor, s. 37-58.

Ważnym momentem w refleksji dydaktycznej był referat wygłoszony przeze mnie na Uniwersytecie Jagiellońskim 26 maja 2009 roku podczas publicznej dyskusji panelowej, gdzie zaprezentowałem próbkę warsztatu dydaktycznego wraz z jego teoretyczną interpretacją. Owocem tego spotkania jest obszerny rozdział w niżej wymienionej monografii, w którym ukazałem przydatność studium filozofii w formacji menedżerskiej. Zauważyłem, że może to przeciwdziałać jednostronności kształcenia ludzi biznesu i uchronić ich przed typową w tym zawodzie depersonalizacją. Stąd rozdział ten dotyczył nie tylko metody, ale wskazywał na treści i kierunki nauczania.

- Wojcieszek K. (2013), *Filozofia dla studentów zarządzania: dylematy dydaktyki*, w: T. Oleksyn (red.), *Filozofia a zarządzanie*, Warszawa : Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska, s. 267-302.

Monografia z tym artykułem doczekała się wyróżnienia Nagrodą Naukową (zespołową) pierwszego stopnia Rektora SGH w roku 2014. Pogłębieniem tematu było prowadzenie odpowiedniego przedmiotu na studiach podyplomowych prowadzonych przez Wydział Filozofii Chrześcijańskiej UKSW dla nauczycieli. Moja aktywność w tym względzie przełożyła się również na pracę popularyzatorską z uczniami gimnazjum i liceum. Pełniłem rolę jurora w kuratorskim konkursie filozoficznym dla uczniów gimnazjum. Uczestniczyłem w konferencjach organizowanych przez dr Wandę Kamińską we współpracy z Ośrodkiem Rozwoju Edukacji MEN. Zaprezentowałem moje refleksje dydaktyczne podczas konferencji międzynarodowej w Rzymie i wzbudziły one duże zainteresowanie.

- Wojcieszek K. (2011), *Why and how to teach metaphysics? Thomas Aquinas point of view and contemporary teaching experiences and rules*, Proceedings “Metaphysics 2009 4th World Conference Rome, November 5-7, 2009”, s. 678-686.

Połączenie dobrej metodyki z refleksją antropologiczną skutkowało doskonałą recepcją zajęć. Podczas światowego Kongresu Tomistycznego w Rzymie miałem okazję wykorzystać moją

metodę pracy w trakcie wykładu w Sekcji Antropologii. Używałem wizualizacji i innych zabawnych metod ilustrując bardzo złożony temat ludzkiej genezy indywidualnej.

- Referat: *Human Coming to Be: A New Proposal for the Old Thomistic Theory*, International Congress "Christian Humanism in the Third Millennium", Rzym, 21-23.09.2003, organizator: Pontificia Academia Sancti Thomae Aquinatis, Societa Internazionale Tomaso d'Aquino, Angelicum.

Relacjonuje to wydarzenie prof. dr hab. A. Andrzejuk w opublikowanym sprawozdaniu z tego Kongresu. A zatem metoda ta przemawiała również do profesjonalistów. Co było jej istotą? Czy tylko rozmaite metody aktywizujące? Były ważnym elementem, ale nie decydującym. Decydujące było wykorzystanie zalecenia św. Tomasza wyrażonego w dziele „*Questiones Disputatae*” w kwestii „O nauczycielu”. Uważał on, że jedynym sposobem przekazywania wiedzy jest umożliwienie adeptowi dokonywania własnych odkryć intelektualnych. W zasadzie w pewnym sensie wykluczył metodę ściśle podającą, a raczej ograniczył ją do przekazywania erudycji, co w budowaniu rozumienia nie jest najistotniejsze. Rozumienie zdobywa się zawsze i tylko własnym wysiłkiem intelektu. Nauczyciel jest wg św. Tomasza tylko pomocnikiem, który tworzy znaki ułatwiające rozumowanie, swoiste „drogowskazy”. Uczeń może z nich skorzystać w drodze do prawdy. Doskonale i lapidarnie ujął to kiedyś Henryk Sienkiewicz, gdy w jednym z prywatnych listów napisał, że: „albo ktoś jest samoukiem, albo... nieukiem”. Między innymi prezentowałem ten wątek podczas kolejnej konferencji:

Referat: *Współczesna filozofia człowieka. Propozycje metod nauczania*, 23.09.2011, Warszawa, konferencja „Jak uczyć by nauczyć? W poszukiwaniu najlepszych metod realizacji podstawy programowej z filozofii, Wydział Filozofii Chrześcijańskiej UKSW, Ośrodek Rozwoju Edukacji, instytucje UE i inni.

Na dzień dzisiejszy kulminacją moich dociekań w tej sprawie był referat wygłoszony na IX Polskim Zjeździe Filozoficznym w Wiśle, we wrześniu 2012 roku. Został on opublikowany w całości. Wyrażam w nim przekonanie, że edukacja filozoficzna musi dotyczyć spraw przeżywanych przez ludzi jako istotne dla ich życia, zwłaszcza powinna być rozumiana jako **przygotowanie do budowania wspólnot**, bo idea ściśle autotelicznej filozofii przemawia do niewielu.

- Wojcieszek K. (2013), *Dydaktyka filozofii w wiekach średnich. Model św. Tomasza z Akwinu*, „Przegląd Filozoficzny. Nowa Seria”, v. 21, nr 3 (83), s. 381-398

W ramach wypracowanego podejścia prowadziłem blok antropologiczny dla nauczycieli „Przygotowania do życia w rodzinie” na kursach kwalifikacyjnych w kilku placówkach doskonalenia nauczycieli. Drugim zastosowaniem jest pewien program profilaktyczno-wychowawczy („*Pozytywny aspekt bycia*”) skonstruowany przez Ireneusza Bihuna w oparciu o inspiracje moim podejściem i stosowany z sukcesem w szkołach. Mam nadzieję, że moje wysiłki ułatwią pracę nauczycieli filozofii i etyki, gdy przedmioty te wejdą do szkół na większą skalę.

Otwartym zagadnieniem badawczym jest zastosowanie tego typu edukacji w warunkach placówek resocjalizacyjnych, do czego obecnie się przygotowuję. Przypuszczam bowiem, że ten typ działań edukacyjnych może mieć wprost znaczenie profilaktyczne i resocjalizacyjne, podobne jak w przypadku psychoedukacji powiększającej kompetencje psychologiczne uczestników warsztatów rozwojowych. Ugruntowanie odpowiedzi na pytania egzystencjalne ma bowiem, według moich obserwacji, duże znaczenie wychowawcze.

Obszar nr 2.

Gromadzenie wiedzy o antropologicznych uwarunkowaniach procesu uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych. Teoria rozpaczy jako podstawowego czynnika ryzyka i znaczenie wspólnoty jako zasadniczego czynnika chroniącego.

Wiedza biologiczna pozwalała mi rozumieć opisy procesu uzależnienia oparte na paradygmacie nauk przyrodniczych. Jednak uważałem, że nie da się sprowadzić uzależnienia wyłącznie do aspektów biologicznych, psychofarmakologicznych czy nawet psychologicznych. To moje przekonanie ugruntowało się, gdy mogłem z bliska zapoznać się z pracą pierwszych polskich wspólnot samopomocowych. Nurt pomocy uzależnionym znany jako Wspólnota AA dopracował się znakomitych rezultatów terapeutycznych, chociaż zasadniczo terapią nie był i nie jest. Co więcej, właśnie te dokonania otworzyły drogę do późniejszego rozwoju profesjonalnej terapii uzależnień. Warto podkreślić tę historyczną kolejność: najpierw była zupełna bezradność wobec uzależnienia od alkoholu, potem ewenement w postaci skuteczności AA i dynamicznego rozwoju tej formuły, a dopiero później profesjonalna analiza doświadczenia AA i wykorzystanie tej wiedzy w konstruowaniu strategii terapeutycznych. Musiało jednak minąć kilkanaście lat, zanim profesjonalści przekonali się, że można się od ruchu AA czegoś nauczyć. Proces wychodzenia z uzależnienia (lub jego zatrzymywania) jaki ma miejsce w dobrze pracującej grupie Anonimowych Alkoholików opiera się bowiem na elementach, którymi nauka oparta na paradygmacie pozytywistycznym raczej się nie interesowała, a mianowicie na procesach duchowych. Jest to bardziej program rozwoju duchowego (lub osobistego), niż terapia.

Analogiczne odkrycie było moim udziałem w związku z osobistymi przeżyciami w jednej z pierwszych polskich grup dla osób „współuzależnionych” (Al-Anon). To mocne, osobiste doświadczenie stało się dla mnie inspiracją do poszukiwań teoretycznych wykraczających poza horyzont pozytywizmu. Zarazem było dla mnie ważne, **aby moje poszukiwania pozostały na gruncie nauki**. Odpowiedzią okazała się propozycja realistycznej filozofii człowieka, która daje możliwość wszechstronnego ujęcia ludzkiej natury, zarówno jej podłoża materialnego, jak psychiki i warstwy intelektualnej (duchowej, według klasycznej koncepcji umysłu ludzkiego).

Dość wcześnie rozpocząłem systematyczną refleksję i następnie rozwijanie jej aż do poziomu oryginalnej koncepcji rozpaczy jako pierwotnego czynnika ryzyka i teorii „obecności” jako czynnika chroniącego (1989 – 2013). Prezentowałem je w niżej wymienionym referacie oraz w publikacji, które to wypowiedzi są jakby czasowymi **punktami granicznymi** tego kierunku moich dociekań:

- Referat: Wojcieszek K., Program samopomocy Alateen a tomistyczna koncepcja miłości, Sesja Naukowa „Antropologiczne podstawy pedagogiki”, 20-22.04.1989, Gdańsk – Jelitkowo, organizator: Zespół Edukacji Integralnej PAX.
- Wojcieszek K. (2013), *Rozpacz jako pierwotny czynnik ryzyka używania substancji psychoaktywnych*, w: Z. Gaś (red.) *Człowiek na rozdrożu. Zrozumieć, aby pomóc*, Lublin : Wydawnictwo Naukowe Innovatio Press, s.195-212.

Można prześledzić rozwój tego ujęcia, począwszy od szkiców we wczesnych publikacjach aż do załóżka teorii.

Przed uzyskaniem stopnia doktora znalazło to wyraz w następujących publikacjach:

- Wojcieszek K. (1993), *Program profilaktyczny „Noe”*. Materiały pomocnicze dla realizatorów programu, Łódź: Wydawnictwo Stowarzyszenia Agape, ss. 58.
- Wojcieszek K. (1995), *Przyczyny problemów alkoholowych młodzieży*, „Problemy Opiekuńczo – Wychowawcze”, Przygotowanie do życia - Wkładka, vol. 346, nr 3/95, s.12-16.
- Wojcieszek K. (1995), *NOE. Program profilaktyczny dla młodzieży*. Cz. 1, Warszawa: Wyd. PARPA, ss. 116.
- Wojcieszek K. (1996), *Więzi, które chronią*, „Świat Problemów” nr 4 (39), s.39-41.
- Wojcieszek K. (1996), *Czy to Twój problem? Poradnik dla gminnych animatorów*, Warszawa: Wydawnictwo PARPA, ss. 64.

Już w osnowie programu profilaktycznego „Noe” zawarta była sugestia, że na dnie problemów alkoholowych czai się kryzys wspólnoty, kryzys ludzkiej miłości. Mimo rosnącej wiedzy antropologicznej nie byłem jeszcze wtedy w stanie dokonać syntezy i przekształcenia tych wstępnych intuicji w postać ujęcia o ambicjach naukowych. Nastąpiło to dopiero w latach 2002-2010. Stopniowo teoria ta coraz bardziej się konkretyzowała stając się materiałem na obszerną monografię („Człowiek spotyka alkohol”, 2010).

Po uzyskaniu stopnia doktora systematycznie wracałem do tej problematyki, starając się zrozumieć rozmaite konteksty procesu uzależnienia i licząc na to, że ta praca zaowocuje zarówno w profilaktyce, jak i terapii. Wymienię tutaj publikacje oraz wystąpienia związane z tym wątkiem.

Monografie:

- Wojcieszek K. (2005), *Na początku była rozpacz... Antropologiczne podstawy profilaktyki*, Kraków : Wyd. Rubikon, ss. 249.
- Wojcieszek K. (2010) *Człowiek spotyka alkohol. Filozoficzne podstawy wychowania do trzeźwości w ujęciu tomistycznym*, Kraków: Wydawnictwo Rubikon, ss. 328.

Monografia „Na początku była rozpacz” z 2005 roku jest jedną z najczęściej cytowanych moich prac i doczekała się recenzji ogłoszonej drukiem w periodyku naukowym „Alkoholizm i Narkomania” w 2006 roku (autorka: Katarzyna Dąbrowska).

Rozdziały w monografiach na ten temat to:

- Wojcieszek K. (1999), *Wstęp*, str. 5-8, w: *Ks. F. Blachnicki, Wolni i wyzwalający*, Wyboru tekstów dokonał ks. P. Kulbacki, Biblioteczka KWC, Światło Życie, Krościenko n. Dunajcem: Wyd. Światło - Życie.
- Wojcieszek K. (2001), *Słowo wstępne*, w: ks. F. Blachnicki, *Wolni i wyzwalający*, Poznań: IW Jerozolima.
- Wojcieszek K., (2002), *Antropologiczne podstawy profilaktyki*, w: P. Kulbacki (red.), *Krucjata Wyzwolenia Człowieka w kościelnej i świeckiej działalności trzeźwościowej*, Krościenko nad Dunajcem – Wrocław: Wyd. Apis, s. 31-41.
- Wojcieszek K. (2003), *Programy profilaktyczne dla dzieci i młodzieży. Perspektywy personalistyczne*, w: A. Derdziuk, J. Karczewski (red.), *Moralne aspekty choroby alkoholowej i profilaktyki*, Zakroczym : Wyd. OAT, s. 105-117.
- Wojcieszek K. (2004), *Wiara religijna a uzależnienie od alkoholu - aspekty filozoficzne*, w: E. Iwulska, J. Swist (red.), *IV Kongres Trzeźwości na Podhalu, Ludźmierz 2004, Materiały*, Ludźmierz 2004, s. 60-66.
- (Wojcieszek K. (2006), *Sources of desperation as sources of narcotic problems*, Komunikat na III Congresso Mondiale di Metaphysica, 6-9 luglio 2006, Roma (wg informacji organizatorów konferencji - w druku(?)).
- Wojcieszek K. (2006), *Nadzieja fundamentem wychowania młodzieży do trzeźwości*, w: P. Kulbacki (red.), *Abstynencja. Między profilaktyką a terapią*, Warszawa : Wyd. Edukacyjne PARPA, s.69-79.
- Wojcieszek K. (2007), *Jakie cnoty służą wychodzeniu z uzależnień?* w: M. Talała, J. Karczewski (red.) *Drogi rozwoju. Od uzależnienia do wolności*, Zakroczym 2007: Wyd. OAT , s. 129-134.

- Wojcieszek K. (2008), *Od wolności do miłości. Od miłości do wolności. Rola relacji osobowych w procesie metanoi*, w: M. Jankowska, M. Ryś (red.), *W trosce o wewnętrzną wolność osoby*, Warszawa : Wyd. UKSW, s. 109-121.
- Wojcieszek K. (2008), *Personalizm wobec problemu uzależnień*, w: A. Brożek, J. Jadacki (red.), *VIII Polski Zjazd Filozoficzny. Księga Streszczeń*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Semper, s. 350.
- Wojcieszek K., Jędrzejko M. (2009), *Zasięg i znaczenie zjawiska nadużywania i uzależnienia od substancji psychoaktywnych*, w: M. Jędrzejko (red.) *Współczesne teorie i praktyka profilaktyki uzależnień chemicznych i niechemicznych*, Warszawa – Pułtusk : Fundacja Pedagogium, Akademia Humanistyczna im. A. Gieysztora, Oficyna Wydawnicza ASPRA- JR, rozdz. II, s. 23-33.
- Jędrzejko M., Wojcieszek K., Neroj A., Kowalewska A. (2009) , *Teorie uzależnień od substancji psychoaktywnych*, w: M. Jędrzejko (red.) *Współczesne teorie i praktyka profilaktyki uzależnień chemicznych i niechemicznych*, Warszawa – Pułtusk: Fundacja Pedagogium, Akademia Humanistyczna im. A. Gieysztora, Oficyna Wydawnicza ASPRA- JR, s. 77-152.
- Jędrzejko M., Neroj A., Kowalewska A., Wojcieszek K. (2009), *Teorie uzależnień od substancji psychoaktywnych*, w: M. Jędrzejko (red.) *Narkomania – spojrzenie wielowymiarowe*, Warszawa: Fundacja Pedagogium, Oficyna Wydawnicza ASPRA- JR s. 65-139.
- Wojcieszek K. (2009), *Profilaktyka używania substancji psychoaktywnych – wybrane problemy*, w: M. Jędrzejko (red.) *Narkomania – spojrzenie wielowymiarowe*, Warszawa: Fundacja Pedagogium, Oficyna Wydawnicza ASPRA- JR, s. 361-402.
- Wojcieszek K. (2009), *Abstynencja darem miłości*, w: Sz. Stułkowski (red.), *Bądźmy świadkami miłości*, Poznań: Wyd. Święty Wojciech, s.258-268.
- Wojcieszek K. (2012), *Czy rozpacz może prowadzić do wiary w Boga?* J. Machnac. M. Małek, K. Serafin (red.), *Wokół myśli Edyty Stein św. Teresy Benedykty do Krzyża. Szkice filozoficzne*, Kraków: Wydawnictwo Karmelitów Bosych, s.113 – 120.
- Wojcieszek K. (2013), *Rozpacz jako pierwotny czynnik ryzyka używania substancji psychoaktywnych*, w: Z. Gaś (red.) *Człowiek na rozdrożu. Zrozumieć, aby pomóc*, Lublin: Wydawnictwo Naukowe Innovatio Press, s.195-212.

Artykuły w czasopismach zagranicznych:

- Wojcieszek K. (2011), *Nature of desperation*, The EMCAPP Journal of Christian Psychology Around the World, nr 1/2012, wydanie internetowe: www.1kserver.com/4edc67760a876/2
- Wojcieszek K. (2011), *Otczajanije (ros.), Konsultatiwnaja Psihologija i Psihoterapia (ros.)*, nr 3/2011, s. 47-54, (Войцешек Кшиштоф, Отчаяние // Консультативная психология и психотерапия. 2011. №3. – С. 47-54). Również wersja anglojęzyczna: (Voycheshek K.A. Desperation // Counseling Psychology and Psychotherapy. 2011 #3. – P. 47-54).

Artykuły w czasopismach polskich:

- Wojcieszek K. (1998), *Gdzie biją źródła miłości*, „Remedium”, nr 1(59), s. 6-7.
- Wojcieszek K. (1998), *Pozwólmy im kochać*, Trzeźwymi Bądźcie, Rok X nr 5(61), 1998, s. 44-48 (przedruk z "Remedium" nr1 /1998).
- Wojcieszek K. (1998), *Kochaj i czyni co chcesz !*, „Carpe Diem. Pismo ludzi twórczych”, nr 5, s. 7-9.
- Wojcieszek K. (1999), *Znaczenie ruchów samopomocowych*, „Remedium”, nr 6(75), s. 2-5.
- Wojcieszek K. (2000), *Przebaczenie w filozofii chrześcijańskiej*, „Remedium”, nr 11(93), s. 2-3.
- Wojcieszek K. (2001), *Którędy do szczęścia?* „Emaus” , nr 6(32), s. 8-10.
- Wojcieszek K. (2001), *Razem czy osobno?* „Emaus”, nr 7-8(33-34), s. 18-19.
- Wojcieszek K. (2001), *Duchowość w terapii narkomanii*, „Remedium”, nr 11(105), s.16-17.
- Wojcieszek K. (2002), *Antropologia Piotra Semeneni*, „Zarządzanie i Edukacja”, nr 1(31), rok VI, s. 65-76.
- Wojcieszek K. (2002), *Smutki precz ! (cykl Okiem filozofa)*, „Remedium”, nr 1(107), s. 22-23.
- Wojcieszek K. (2003), *Niewola na własne życzenie. Rzecz o uzależnieniach*, „Zeszyty Karmelitańskie” nr 4 (25), s. 42-45.
- Wojcieszek K. (2004), *Podmiotowość człowieka w leczeniu uzależnień od substancji psychoaktywnych*, Zjazd Psychiatrów Polskich, Warszawa 2004, Materiały na CD, streszczenie wystąpienia.
- Wojcieszek K. (2005), *Między nadzieją a rozpaczą*, „Świat Problemów”, nr 9 (152), s. 7-9.
- Wojcieszek K. (2005), *Wartości w projektach profilaktycznych*, „Remedium”, nr 7-8, (149-150), s. 4-5.
- Wojcieszek K. (2005), *Wartości w projektach profilaktycznych*, „Eleuteria”, nr 2, (62), s. 6-8 (przedruk tekstu z „Remedium”).
- Wojcieszek K. (2006), *Drzwi do nieba. Podarunek dla irlandzkich przyjaciół*, „Trzeźwymi Bądźcie”, nr 6, 2006, s. 6-9.
- Wojcieszek K. (2006), *Uniwersalne czynniki kulturowe w profilaktyce problemów alkoholowych młodzieży*, „Remedium”, nr 9 (163), s. 6-7.
- Wojcieszek K. (2007), *Dyptyk łączący*, „Świat Problemów”, nr 11(178), s. 13-17.
- Wojcieszek K. (2008), *Ważne,, żeby nie uciekać w samotność*, *Rozmowa z E. Poloczkiem*, „Świat Problemów”, nr 1 (180), s. 4-13.

- Wojcieszek K. (2008), *Kobieta i alkohol. Co z tego wynika? Wywiad z G. Płachcińską*, „Świat Problemów”, nr 3 (182), s. 4-10.
- Wojcieszek K. (2008), *Troska jako istota pracy profilaktycznej*, „Trzeźwymi Bądźcie”, nr 2 (118), s. 16-19.
- Wojcieszek K. (2008), *Troska jako istota pracy profilaktycznej*, „Świat Problemów”, nr 2 (181), s. 31-35 (przedruk).
- Wojcieszek K. (2008), *W poszukiwaniu poczucia godności. Rozmowa z dr Ireneuszem Kaczmakiem*, „Świat Problemów”, nr 8(187), s. 4-9.
- Wojcieszek K. (2008), *Wzmacnianie istotą zapobiegania*, „Świat Problemów”, nr 10(189), s. 21-25.
- Wojcieszek K. (2010), *Pascha Matta Talbota*, „Trzeźwymi Bądźcie” nr 2 (130), s. III-IV(wkładka).
- Wojcieszek K. (2010), *Święty Tomasz i profilaktyka*, „Trzeźwymi Bądźcie” nr 2 (130), s. 6-12.
- Wojcieszek K. (2010), *Co zrobić, aby on nie pił?*, „Apostoł Trzeźwości. Vademecum Duszpasterstwa Trzeźwości”, rocznik 2010, s. 137-143.
- Wojcieszek K. (2010), *Alkohol – przyczyna i skutek w jednym?*, „Terapia Uzależnienia i Współuzależnienia”, nr 3/2010, s. 25-28.
- Wojcieszek K. (2011), *Aksjologia profilaktyki problemowej*, „Trzeźwymi Bądźcie” nr 5 (139), s. 17-27.
- Wojcieszek K. (2011), *Motyw radości w pracy trzeźwościowej*, „Trzeźwymi Bądźcie” nr 1 (135), s. 13-19.
- Wojcieszek K. (2011), *Człowiek wobec natury. Pan czy niewolnik?*, „Imago” nr 1 (1) s. 36 – 41.
- Wojcieszek K. (2011), *Aksjologia profilaktyki problemowej*, „Świat Problemów” nr 6 (221), s.13-16 (przedruk).
- Wojcieszek K. (2011), *Noe – człowiek czy program?*, „Eleuteria”, nr 87 (3/2011), s. 20-23.
- Wojcieszek K. (2012), *Nieznane skutki inicjacji alkoholowej. Uzależnienie jako proces z dodatnim sprzężeniem zwrotnym (tezy wykładu)*, XVI Ponadregionalne Mikołowskie Seminarium Trzeźwościowe, Mikołów 2012, Materiały seminaryjne, marzec 2012, s. 34-37.
- Wojcieszek K. (2013), *Doświadczenie radości pomagania. Refleksje profilaktyki i filozofa*, „Trzeźwymi Bądźcie”, nr 4 (150), s.15-18.
- Wojcieszek K. (2013), *Abstynencja? Ależ tak!*, „Eleuteria”, nr 93 (1/2013), s. 4-9, przedruk ze „Świata Problemów”.

Wystąpienia na konferencjach zagranicznych:

- Referat: *Sources of desperation as sources of narcotic problems*, Metaphysics, III World Congress, Roma, 6-9.06.2006, **Rzym (Włochy)**, organizator: Fondazione Idente i inni.

Wystąpienia na konferencjach w kraju:

- *Rola indywidualnej decyzji w rozwoju osoby ludzkiej ku wolności*, II Sympozjum KWC, 20-21.10.2000, organizator: Fundacja Światło – Życie, Redakcja Kwartalnika KWC Eleuteria.
- *Między profilaktyką a mistyką. Czy rozpacz jest antropologicznym kluczem rozwoju dysfunkcji u dzieci i młodzieży?* I Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Diagnostyka – profilaktyka – socjoterapia w teorii i praktyce pedagogicznej”, 21-22.04.2004, Bydgoszcz, organizator: Zakład Pedagogiki Opiekuńczej z Profilaktyką Społeczną, Instytut Studiów Edukacyjnych, Akademia Bydgoska im. Kazimierza Wielkiego.
- *Podmiotowość człowieka w leczeniu uzależnień od substancji psychoaktywnych*, XLI Zjazd Psychiatrów Polskich, 17-19.06.2004, Warszawa, organizator: Polskie Towarzystwo Psychiatryczne.
- *Wychowanie do wstrzemięźliwości – perspektywa antropologiczna i profilaktyczna*, Międzynarodowa Konferencja „Systemy wychowawcze a seksualność i zdrowie młodzieży”, Warszawa, 15.03.2005, organizator: Fundacja Pro przy współpracy Ambasady USA i Gubernatora Stanu Luizjana.
- *Wartości w projektach profilaktycznych*, Seminarium Naukowe „V Profilaktyczne Spotkania Kazimierzowskie”: „Co dalej z polską profilaktyką – kontynuacja i zmiana”, Kazimierz Dolny, 10-11.05.2005, organizator: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- *Klimat relacji osobowych jako warunek wychowania i profilaktyki*, Konferencja „W drodze ku dojrzałemu rodzicielstwu”, I Zjazd Absolwentów „Szkoły dla Rodziców i Wychowawców, Wyszkiw, 24.09.2005, organizator: Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Wyszkiwie.
- *Abstynencja osób współuzależnionych drogą rozwoju osobowości, Nadzieja fundamentem wychowania dzieci i młodzieży do trzeźwości*, VI Sympozjum KWC, Kraków, 1.10.2005, organizator: Fundacja Światło – Życie, Instytut Formacji Pastoralno – Liturgicznej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i inni.
- *Profilaktyka a miłość. Osobowe tło skutecznych strategii oddziaływań profilaktycznych*, ogólnopolska konferencja szkoleniowa „Lokalny system profilaktyki dzieci i młodzieży”, Murzasichle k. Zakopanego, 9-11.10.2006, organizator: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- *Wspólnota szkolna warunkiem wychowania do trzeźwości*, VIII Sympozjum KWC „Rola szkoły w wychowaniu do trzeźwości”, Łódź, 6.10.2007, organizator: Fundacja Światło – Życie, Instytut Formacji Pastoralnej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

- *Troska jako istota pracy profilaktycznej*, Sympozjum „Duchowe aspekty profilaktyki, Zakroczym, 23.10.2007, organizator: OAT Zakroczym, Zakład Psychologii Wychowawczej Instytutu Psychologii KUL.
- *Od wolności do miłości. Od miłości do wolności. Rola relacji osobowych w procesie metanoi*, Sympozjum „W trosce o wewnętrzną wolność osoby”, Warszawa, 15.03.2010, organizator: Towarzystwo Uniwersyteckie Fides et Ratio, Podyplomowe Studium Relacji Interpersonalnych i Profilaktyki Uzależnień WFCH UKSW, MCPS.
- *Personalizm wobec problemu uzależnień*, Sekcja Antropologii Filozoficznej, VIII Polski Zjazd Filozoficzny, Warszawa 15-20.09.2008, organizator: Polskie Towarzystwo Filozoficzne, Uniwersytet Warszawski, Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej i inni.
- *Abstynencja świadectwem miłości*, Ogólnopolska Konferencja Dyrektorów Wydziałów Duszpasterskich „Bądźmy świadkami miłości”, Warszawa, 23-24.04.2009, organizator: Konferencja Episkopatu Polski.
- *Personalistyczne podejście do osób resocjalizowanych*, Konferencja II Dzień Twórczej Resocjalizacji – jak teoria sprawdza się w praktyce, 23-24.02.2010, Poznań, 23-24.02. 2010, organizator: Koło Naukowe Studentów Resocjalizacji przy Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.
- *Do czego zmierzamy wychowując do trzeźwości – nowa propozycja*. Konferencja Polsko – Niemiecka „Profilaktyka w środowiskach lokalnych. Praktyki na Mazowszu i w Brandenburgii”, Warszawa, 14.05.2010, organizator: Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej, Land Brandenburgia.
- *Przemoc interpersonalna w ujęciu filozoficznym*, XIV Ogólnopolska Konferencja Przeciw Przemocy w Rodzinie, Warszawa, 15-16.06.2010, organizator: PARPA.
- *W sercu ludzkiej miłości. Etyczne podstawy profilaktyki zintegrowanej i twórczej resocjalizacji*, Konferencja „Profilaktyka zintegrowana – teoria i praktyka zapobiegania problemom młodzieży, Kraków 28.09.2010, organizator: Fundacja Homo Homini im. Karola de Foucauld, Centrum Profilaktyki Problemów Młodzieży.
- *Geneza problemów alkoholowych – nowe spojrzenie (w kontekście zastosowań terapeutyczno- profilaktycznych)*, konferencja „Kluczowe aspekty realizacji gminnych programów rozwiązywania problemów uzależnień”, 27-28.10.2010, Szczyrk, organizator: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.
- *Młodzi a substancje psychoaktywne: przyczyny, skutki, zapobieganie, udział instytucji*, 8.11.2010, Łomża, organizator: Prezydent Miasta Łomża i inni.
- *Czy przeżywanie płci może być źródłem rozpacz?* II Ogólnopolski Kongres Nauczycieli Wychowania do Życia w Rodzinie, 3-4.04.2011, Częstochowa, organizator” Wojewódzki Ośrodek Metodyczny w Częstochowie i inni.
- *Can despair be an argument for the existence of God?* Międzynarodowa Konferencja „Philosophy within Theology and Mystics – Gnoseology and Mystics”, 26.05.2011, Warszawa, organizator: Katedra Filozoficznych Podstaw Teologii Wydziału Teologicznego UKSW.
- *Dwa wymiary problemów alkoholowych – konsekwencje dla profilaktyki i terapii*, 9.09.2011 , konferencja „Spożywanie alkoholu przez dzieci i młodzież, Konin, Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, Wydział Prewencji KMP, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Koninie i inni.
- *Na czym polega obecność wobec drugiej osoby według klasycznej filozofii człowieka?* Konferencja „Wolontariusze w praktyce telefonów zaufania i poradnictwa psychologicznego on-line” 26-27. 09.2011, Warszawa, organizatorzy: Instytut Psychologii Zdrowia, WSNS Pedagogium.
- *Czy rozpacz może prowadzić do wiary w Boga? Przypadek Edyty Stein*, Międzynarodowa konferencja naukowa z okazji 120 – lecia urodzin Edyty Stein „ Myśl Edyty Stein. Dziedzictwo – aktualność – inspiracje” 18-19.10.2011, Wrocław, organizator” Wydział Humanistyczny Politechniki Wrocławskiej, Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu.
- *Uzależnienie jako proces z dodatnim sprzężeniem zwrotnym*, Konferencja „Nowe wyzwania w profilaktyce uzależnień”, 29-30.11.2011, Poznań, organizator: Fundacja Profilaktyki i Leczenia Uzależnień „Wybór”.
- *Nieznanne skutki inicjacji alkoholowej i narkotykowej*, XVI Ponadregionalne Mikołowskie Seminarium Trzeźwościowe, 2.04.2012, Mikołów, organizator: Stowarzyszenie „Powrót, władze regionu i inne podmioty.
- *Nie ma życia bez radości*, XXI Ogólnopolski Zlot Rodzin Abstynenckich, 1.05.2012, Małe Ciche, organizator: Trzeźwościowe Stowarzyszenie Kulturalno – Oświatowe w Katowicach.
- *Proces rozpacz jako prymarny czynnik ryzyka autodestrukcyjnych zachowań*, Konferencja Naukowa „Człowiek na rozdrożu w zmieniającym się świecie” 21-22.05.2012, Lublin, organizator: Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji.
- *Nalagowa osobowość naszych czasów czyli jak rodzi się nowy totalitaryzm? Międzynarodowa Konferencja Naukowa „ Teoria polityki. Aspekt filozoficzny, teologiczny, religioznawczy i społeczny”*, 13.05.2012, Warszawa, organizator: Wyższa Szkoła Stosunków Międzynarodowych i Amerykanistyki w Warszawie.
- *What Is Love – the Most Important Human Need*, The 11th Symposium of EMCAPP “ Specific Topics of Christian Anthropology, Psychology and Psychotherapy, 3-6.09.2012, Warszawa, organizator: European Movement for Christian Anthropology, Psychology and Psychotherapy.
- *Czy proces rozpacz jest kluczowym elementem w powstawaniu uzależnienia? Dodatnie sprzężenie zwrotne w uzależnieniu – konsekwencje dla profilaktyki i terapii*, III Kongres Trzeźwości w Łomży, 11-13.11.2012, Łomża, organizatorzy: Wojewódzki Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień.
- *Dlaczego młodzieży „żyć się nie chce i co z tym zrobić? (uzależnienie młodzieży od substancji psychoaktywnych)*, XVII Ponadregionalne Seminarium Trzeźwościowe, 25.03.2013, Mikołów, organizatorzy: Stowarzyszenie „Powrót”, władze regionu.

- *Rozpacz i jej przezwyciężanie w mistycznych doświadczeniach człowieka*, Otwarte seminaria z filozofii mistyki, 19.04.2013, organizatorzy: Katedra Filozoficznych Podstaw Teologii Uniwersytetu Stefana Kardynała Wyszyńskiego, Papieski Wydział Teologiczny w Warszawie (WSD AW).
- *Miłość jako najgłębsza ludzka potrzeba*, IV Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Człowiek w poszukiwaniu szczęścia: drogi i bezdroża” 21-22.05.2013, Lublin, organizator: Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji, Wydział Pedagogiki i Psychologii.

Gdy nabrałem przekonania, że jestem w stanie zaproponować spójną teorię procesu uzależnienia, w której znalazło się miejsce na bazę antropologiczną, rozpocząłem systematyczne popularyzowanie tego zagadnienia, licząc na szerszą recepcję tych ustaleń w praktyce wychowawczej, poradniczej i terapeutycznej.

Kluczem tej koncepcji są dwa terminy: „obecność” i „rozpacz”. Najprościej można powiedzieć, że kryzys obecności (wszystko jedno jak wywołany) uruchamia w człowieku stan rozpacz, w którym motywy naturalnej samoobrony zanikają. Co więcej, proces ten ma charakter „błędnego koła” opartego na dodatnim sprzężeniu zwrotnym, czyli niejako „sam się napędza”. Jego kresem jest śmierć, najpierw duchowa, potem fizyczna. Teoria ta zawiera też ważne propozycje zatrzymywania procesu uzależnienia, interpretowanego jako swoista postać szerszego problemu – uwikłania w rozpacz.

Termin „obecność” wprowadził do filozofii człowieka prof. dr hab. M. Gogacz, a mocno rozwinął prof. dr hab. A. Andrzejuk (i w jakiejś niewielkiej mierze niżej podpisany). Oznacza on trwanie relacji osobowych. Czym są te relacje? W swoich pracach („Człowiek i jego relacje”, w „Osoba zadaniem pedagogiki. Wykłady bydgoskie” i w innych) M. Gogacz wyjaśnia, że są to stałe przystosowania międzyosobowe, co ważne – różne od uczuć, jako reakcje na tzw. *transcendentalia* bytowe spotykających się osób. Relacje przyjmują postać trwałych zmian w „sercu człowieka” czyli jego intelekcie pojmowanym jako powód zareagowań (zareagowań przedświadomych, pierwotnych) na przejawy aktu istnienia drugiej osoby. System trzech relacji – wymiany prawdy (wiera), wymiany dobra (nadzieja) i afirmacji rzeczywistości (miłość) wraz z towarzyszącymi im uczuciami (jako zareagowaniami materialnymi na wyobrażenie dobra i zła cielesnego) tworzy podstawy każdej osobowej wspólnoty. Wspólnotę konstytuują zatem elementy zarówno materialne (wyobrażenia, uczucia), jak i niematerialne (relacje osobowe, przystosowania intelektualne). Wspólnota jest nam niezbędna, co wyraża się w stałym dążeniu do miłości.

Ludzka miłość (szerzej: obecność) jest złożona i narażona na kryzysy, pęknięcia, nawet na zanikanie. Stawia to człowieka wobec pokusy rozpacz. Czym jest rozpacz? Jest chaosem sfery uczuciowej człowieka, której nie porządkują już relacje osobowe. Relacje nie zanikają same z siebie, musimy podjąć taką decyzję, kierowani różnymi błędnymi ujęciami. Gdy jesteśmy przekonani, że jakaś nasza miłość nie jest już możliwa, reagujemy rozpaczą. Przechodzimy przez trzy stany: poczucia zagrożenia (lęku), utraty celów życia i wygasania motywów samoobrony. To zaś prowadzi do śmierci, pod dowolnym pretekstem, na przykład zapicia się, uzależnienia. Rozpacz nie jest tożsama z depresją, melancholią, PTSD czy smutkiem. Jest procesem swoistym. Nie zawsze łatwo jest ją rozpoznać, ale wydaje się, że w

uzależnieniu stanowi podstawowy składnik procesu. Źle rozgrywany kryzys miłości prowadzi do uzależnienia, gdy przeżywając go kontaktujemy się z alkoholem.

W jaki sposób? Nie wskazywali tego prof. M. Gogacz czy prof. A. Andrzejuk, bo interesowali się ogólnymi ramami rozpacz i jej redukcji. Taką możliwość dostrzegłem w trakcie refleksji w poszukiwaniu wyjaśnień dotyczących uzależnienia, jego powstawania i wychodzenia z niego.

Warto wskazać jak to się dzieje. Użycie substancji psychoaktywnej zawsze przez intensywność przeżycia zmysłowego koncentruje człowieka na sobie samym i na własnej cielesności. Dziś wiemy, że picie towarzyszy wiele zjawisk biochemicznych (np. wydzielanie endorfin) prowadzących do silnego przeżywania przyjemności. Pójście za przyjemnością osłabia naszą zdolność do miłości rozumianej jako relacja osobowa (niematerialna), tym bardziej, że to my sami (nasze ciało pobudzone substancją) stajemy się przedmiotem uwagi i źródłem satysfakcji. To z kolei stanowi **nieuświadomiany** załączek procesu rozpacz. Ta zaś skłania do szukania „pociechy” w kolejnych doznaniach uzyskiwanych przy pomocy alkoholu. To zaś znowu wzmacnia proces i tak „da capo al fine”... powstaje specyficzny **proces o dodatnim sprzężeniu zwrotnym**. Aby go zauważyć i wyjaśniać, trzeba ujmować człowieka całościowo, co umożliwi antropologia filozoficzna.

Sformułowanie tego ujęcia uważam za bardzo poważny wkład w rozumienie procesu uzależnienia, a zwłaszcza w przyszłe modyfikacje terapii. Ujęcie to dobrze tłumaczy zjawiska następujące w trakcie wychodzenia z uzależnienia poprzez wspólnotę AA (XII Tradycji AA) i jej Program XII Kroków.

Kilka ważnych tekstów i wystąpień z ostatnich lat (2005-2013) wyjaśnia szczegóły tej propozycji. **Jej podstawowym wnioskiem i postulatem jest ważność wspólnoty dla profilaktyki i terapii oraz wskazanie na to wszystko, co stanowi o ludzkiej dojrzałości do budowania wspólnoty** (między innymi tutaj jest miejsce na tradycyjną teorię cnót). Poczynione ustalenia wskazujące na wiarę, nadzieję i miłość jako najważniejsze tematy w opisie uzależnienia starałem się następnie przełożyć na język praktyki poprzez projektowane scenariusze oddziaływań.

Być może najbardziej syntetycznym opisem tej teorii jest tekst referatu przedstawiony w Lublinie z roku 2013 („*Rozpacz jako pierwotny czynnik ryzyka*”):

Wojcieszek K. (2013), *Rozpacz jako pierwotny czynnik ryzyka używania substancji psychoaktywnych*, w: Z. Gaś (red.) *Człowiek na rozdrożu. Zrozumieć, aby pomóc*, Lublin : Wydawnictwo Naukowe Innovatio Press, s.195-212.

Zapewne zaś najobszerniejszym jest monografia „Człowiek spotyka alkohol”. Wielu Czytelników ceni też zbiór esejów „Na początku była rozpacz” z roku 2005. Jak widać z

przeгляdu starałem się maksymalnie pogłębić analizę zauważonych związków i ukazać tę koncepcję w różnych jej zastosowaniach i aspektach.

Na koniec warto zauważyć, że głównymi tematami nie są w tym wypadku „ciemne strony mocy”, ale kwestia miłości, dojrzałości, integralności osobowości.

Wojcieszek K., (2014), *Miłość jako najgłębsza ludzka potrzeba: antropologiczne warunki trwałości więzi osobowych*, [w:] Gaś Z. (red.), *Młodzież w poszukiwaniu szczęścia*, Lublin : Wyd. Naukowe Innovatio Press, s. 57-74.

Wszystko to są klasyczne tematy pedagogiki i w związku z tym **moja teoria stanowi pomost między tradycyjnymi ujęciami pedagogicznymi, a bardzo aktualną problematyką uzależnień**. Ukażę to jeszcze wyraźniej w wątku trzecim moich osiągnięć badawczych.

Obszar nr 3

Tworzenie interdyscyplinarnej teorii rodzicielstwa jako podstawy działań pedagogicznych

Na czele listy tzw. profilaktycznych czynników chroniących figuruje czynnik: „silna więź z rodzicami”. Czynnik ten może być zminimalizowany do więzi z dorosłym mentorem, ale zasadniczo chodzi o rodziców (wynik wieloletnich badań takich autorów jak J.Y. Miller, D. J. Hawkins, R.F. Catalano, a jeszcze wcześniej J. Bowlby czy N. Garmezy). Co ciekawe, nie chodzi tu o więź emocjonalną, a o więź jako taką. Więź emocjonalna, chociaż zazwyczaj korzystna, może niekiedy przyjąć postać nadopiekuńczości czy innych patologii. Więzi rozumianej holistycznie to nie grozi. Zawsze chroni i to w sposób niesłychanie skuteczny. Widać to nawet w ewaluacji oddziaływań profilaktycznych, wśród których „Program Wzmacniania Rodziny” (USA, prof. Spoth i wsp.) okazuje się jednym ze skuteczniejszych w zakresie zmiany zachowań.

Uważam ten temat za jeden z najdonioślejszych teoretycznych tematów badań pedagogicznych i antropologicznych. Rodzicielstwo jest niejako „pierwotnym paradygmatem” wychowania. Najważniejsze fakty wychowawcze dokonują się na wczesnych etapach naszego rozwoju, w bezpośrednim kontakcie z rodzicami. Ogromnie dużo od nich zależy. Gdy pogłębiła się moja wiedza antropologiczna, ze zdumieniem zauważyłem, że w historii myśli ludzkiej temat ten nie był podejmowany proporcjonalnie do swego znaczenia.

Moje ustalenia w tej dziedzinie dzielą się na trzy wątki:

- a) filozoficzne badania podstawowe nad rodzicielstwem jako takim;
- b) badania specyfiki rodzicielstwa w rodzinach alkoholowych;
- c) poszukiwanie sposobów wzmacniania profilaktycznego wpływu rodziców.

Dokonywanie rozróżnień byłoby jednak zbyt szczegółowe, zatem potraktuję te wszystkie obszary łącznie.

Mocnym wstępem do moich badań był doktorat, którego przedmiotem stało się powstawanie człowieka w łonie rodziny, a zwłaszcza najwcześniejsze etapy rozwoju.

- Wojcieszek K. (2000), *Stworzony i zrodzony. Metafizyczne wyjaśnienia biologicznego konstytuowania się człowieka w poglądach św. Tomasza z Akwinu - próba aktualizacji (przedmową opatrzył prof. M. Gogacz, poprawiona wersja rozprawy doktorskiej)*, Warszawa: Wydawnictwo Navo, ss. 157.

Konfrontowałem ustalenia św. Tomasza z Akwinu z wiedzą współczesną, zarówno filozoficzną jak biologiczną. W rezultacie tych badań ustaliłem, że św. Tomasz nie był do końca konsekwentny czy spójny w tym fragmencie swoich opisów człowieka. Zamiast zastosować swoją własną doniosłą metafizykę „esse” uznającą prymat aktu istnienia w każdym bycie realnym zastosował obiegowe teorie Arystotelesa („*O powstawaniu i ginięciu*”). Wynik nie był zadowalający, prowadząc do pewnych aporii i paradoksów. W związku z tym spróbowałem zastąpić św. Tomasza w tej roli i zaproponowałem wersję teorii usuwającą wspomniane sprzeczności. Wyłoniła się z tego ciekawa **koncepcja rodzicielstwa**, w której rodzice zostali zdefiniowani jako najważniejsze **przyczyny celowe** (przyczyny kształtujące istotę bytu) człowieczeństwa, zwłaszcza zdolności do tworzenia relacji osobowych. Inaczej mówiąc – rodzice uczą nas miłości przez sam fakt tworzenia z nimi pierwszej wspólnoty osobowej. Wszystkie świadome zabiegi wychowawcze rodziców są wtórne w stosunku do znaczenia tego pierwotnego wpływu. Rodzice działają przez to KIM SA, jaki jest wymiar ich człowieczeństwa. Taki wniosek mocno współgrał z sugestiami psychologów rozwojowych i pedagogów, aczkolwiek został sformułowany na gruncie filozofii. Na bazie doktoratu kontynuowałem badania, które w zasadzie w jakiejś mierze trwają do dziś. Ich owocem jest spora ilość ważnych publikacji i wystąpień (również międzynarodowych), z których najważniejsze przytaczam (również w już przytoczonych wcześniej dużych monografiach znalazły się rozdziały na ten temat)

Rozdziały w monografiach:

- Wojcieszek K. (2000), *Odzyskiwanie ojcostwa (Reggaining fatherhood)*, *Materiały V Międzynarodowej Konferencji "Przywracanie człowieczeństwa" Katowice 25.03.2000*, (wersja angielska i polska), Katowice : Wyd. TOR/Urząd Miasta Katowice, s. 66-71.
- Wojcieszek K. (2000), *Nielatwo być rodzicem*, s. 65-66, w: M. Prajsner (red.), *Biblioteka Remedium - wybór artykułów z lat 1998-2000*, Warszawa: Wyd. Toret, s.65-66.
- Wojcieszek K. (2001), *Antropologiczne podstawy okresu dzieciństwa*, w: D. Kornas – Biela (red.), *Oblicza dzieciństwa*, Lublin: Wyd. Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, s. 23-33.
- Wojcieszek K. (2003), *Okiem filozofa - Co to znaczy być rodzicem ?*, w: J. Sakowska, E. Puchała, *Szkoła dla rodziców i wychowawców*, Warszawa : Wyd. CMPPP, s. 74-79.
- Wojcieszek K. (2004), *Relacyjna identyfikacja człowieczeństwa embrionu, VII Polski Zjazd Filozoficzny. Abstrakty*, Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego s. 72-73.
- Wojcieszek K. (2004), *Human Coming to Be: A New Proposal for the Old Thomistic Theory*, w: *Proceedings of the International Congress on Christian Humanism in The Third Millenium: The Perspective of Thomas Aquinas*, Rome, 21-25 September , Vatican City 2004, vol. I, s. 733-742.
- Wojcieszek K. (2006), *Wpływ rodziców na profilaktyczny kształt życia społeczności lokalnej*, w: Kulbacki P. (red.), *Rola rodziny w wychowaniu do trzeźwości*, Łódź – Kraków 2006, Wydawnictwo Światło – Życie, s. 73-77.
- Wojcieszek K. (2013), *Rodzice – kim są i co mogą robić w sprawach swoich dzieci?*, w: M. Kolankiewicz, M. Nowak (red.), *Rodzinne domy dziecka – w stronę rozwoju kompetencji*, Warszawa ; Wyd. Fundacja Orlen, s. 59-68.

Artykuły:

- Wojcieszek K. (1998), *Pozwólmy im kochać*, „Trzeźwymi Bądźcie”, Rok X nr 5(61), 1998, s. 44-48 (przedruk z "Remedium" nr1 /1998)
- Wojcieszek K. (1998), *Kochaj i czyń co chcesz !*, „Carpe Diem. Pismo ludzi twórczych”, nr 5, s. 7-9
- Wojcieszek K. (2000), *Osoby dramatu szkolnego*, „Remedium”, nr 5(85), s. 7-8.

- Wojcieszek K. (2000), *Seks i ekologia*, „Remedium”, nr 7-8(87-88), s. 12-13.
- Wojcieszek K. (2001), *Razem czy osobno?* „Emaus”, nr 7-8(33-34), s. 18-19.
- Wojcieszek K. (2001), *Jak pomóc rodzicom być rodzicami?* „Niebieska Linia”, nr 5(16), s. 13-14.
- Wojcieszek K. (2002), *Perspektywy włączenia rodziców w "Wychowanie do życia w rodzinie"*, „Wychowawca”, nr 3 (111), s. 11-12.
- Wojcieszek K. (2002), *Obecność rodziców w życiu dziecka - tezy wykładu*, s. 21, w: VI Mikołowskie Seminarium Trzeźwościowe, Mikołów: Wyd. MDK Mikołów, s. 1- 143.
- Wojcieszek K. (2002), *Rodzina chroni*, „Wychowawca”, nr 12(120), s. 8-9.
- Wojcieszek K. (2003), *Między wychowaniem a profilaktyką*, „Wychowawca”, nr 1(121), s. 18-20
- Wojcieszek K. (2003), *Rodzice i dzieci w rodzinach alkoholowych - studium antropologiczno-profilaktyczne*, „Medycyna Wieku Rozwojowego”, nr 1 część II, tom VII, s. 65-75.
- Wojcieszek K., (2004), *Matka - pierwsza osoba ludzkiego spotkania (perspektywa mariologiczna)*, „Salvatoris Mater”, Kwartalnik mariologiczny, rok VI, nr 4 (24), s. 120-126.
- Wojcieszek K. (2004), *Ludzkie stawanie się: nowe zastosowanie dla starej tomistycznej teorii*, „Studia Philosophiae Christianae”, Nr 1, s. 249-258.
- Wojcieszek K. (2005), *Relacyjna identyfikacja człowieczeństwa embrionu*, „Colloquia Communia”. Filozofia człowieka. Materiały przedstawione na obradach sekcji Filozofii Człowieka VIII Polskiego Zjazdu Filozoficznego w Szczecinie 2004, red. A. Chmielewski, nr 1-2, (78-79), s.262-267.
- Wojcieszek K. (2005), *Co mogą zrobić rodzice i nauczyciele, aby zabezpieczyć swe dzieci przed ryzykownymi eksperymentami duchowymi?* (streszczenie wykładu), IX Ponadregionalne Seminarium Trzeźwościowe - Sekty, subkultury, a bezpieczeństwo młodzieży, Mikołów, 21.03.2005, Materiały Seminarium, str. 34-35.
- Wojcieszek K. (2005), *Jestem ojcem - mądre rodzicielstwo*, „Eleuteria”, Kwartalnik, styczeń - marzec 2005, nr 1 (61), s. 7-19.
- Wojcieszek K. (2006), *Być ojcem , być matką... odkrywanie natury rodzicielstwa w tomizmie konsekwentnym*, „Studia Philosophiae Christianae”, rok XLII, nr 2, s. 151-161.
- Wojcieszek K. (2007), *Prawidłowa i zaburzona struktura rodziny*, Materiały XI Ponadregionalnego Mikołowskiego Seminarium Trzeźwościowego, Mikołów 2007, s. 45-47.
- Wojcieszek K. (2007), *Czego nie wiedzą ojcowie?*, „Świat Problemów”, nr 1(168), 2007, s. 5-9.
- Wojcieszek K. (2008), *Troska jako istota pracy profilaktycznej*, „Trzeźwymi Bądźcie”, nr 2 (118), s. 16-19.
- Wojcieszek K. (2008), *Troska jako istota pracy profilaktycznej*, „Świat Problemów”, nr 2 (181), s. 31-35 (przedruk).
- Wojcieszek K. (2009), *Doskonalenie kompetencji wychowawczych – inwestycja w kapitał społeczny*, I Dolnośląska Konferencja „Rola edukacji w zmianach społecznych na Dolnym Śląsku. Szkoła dla Rodziców i Wychowawców – skuteczna inwestycja w kapitał społeczny, Biuletyn nr 1, s. 19-21.
- Wojcieszek K. (2009), *Wprowadzenie*, w: Sochocki M., Prezentacja rezultatów drugiego etapu badań ewaluacyjnych „Szkoły dla Rodziców i Wychowawców”, Zeszyty Metodyczne CMPPP nr 9, s. 5-7.
- Wojcieszek K. (2011), *Rodzice przeciw tzw. dopalaczom*, XV Ponadregionalne Mikołowskie Seminarium Trzeźwościowe, Mikołów 2011, Materiały seminaryjne, marzec 2011, s.34-36.
- Wojcieszek K. (2012), *„Prawo do mamy i taty” w resocjalizacji. Jak rozwijać duchowość „trudnych” wychowanków?* „Resocjalizacja Polska”, nr 3 /2/12, s. 237-252.
- Wojcieszek K. (2012), *Pierwsze kroki w szkole i znaczenie pierwszych spotkań. Dlaczego Korczak miał rację?* ORE „Trendy”. Edukacyjne czasopismo internetowe, nr 1/2012, s. 1-4.
<http://bc.ore.edu.pl/dlibra/doccontent?id=329&from=&dirids=1>
- Wojcieszek K. (2013), *Moc rodzicielskiej obecności. Spojrzenie profilaktyka i filozofa*, „Wychowawca”, nr 1 (240), s.14-15.

Wystąpienia konferencyjne zagraniczne:

- Referat: *Human Coming to Be: A New Proposal for the Old Thomistic Theory*, International Congress “Christian Humanism in the Third Millenium”, **Rzym (Włochy)**, 21-23.09.2003, organizator: Pontificia Academia Sancti Thomae Aquinatis, Societa Internazionale Tomaso d’Aquino, Angelicum.

Wystąpienia krajowe (również na konferencjach międzynarodowych):

- *Odzyskiwanie ojcostwa*, V Międzynarodowa Konferencja “Przywracanie człowieczeństwa “Restoring Humanity”, Katowice 25.03.2000, organizator: Towarzystwo Odpowiedzialnego Rodzicielstwa TOR i inne podmioty.
- *Praca z rodzicami w profilaktyce*, konferencja środowiskowa Wychowanie – Łowicz 2000 „Wspieranie rodziców w wychowaniu dzieci i młodzieży”, 17.06.2000, Łowicz, organizator: Departament Strategii i Reformy Edukacyjnej MEN, CMPPP MEN, WSD Łowicz.

- *Profilaktyka a wychowanie*, wykład, Konferencja „Problemy nowoczesnej profilaktyki w zreformowanej szkole”, Kraków, 23-25.09.2002, organizator: Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Krakowie.
- *Czynniki chroniące w programach profilaktycznych. Wzory dobrej praktyki*, wykład, Mikołów, 5.04.2003, VIII Ponadregionalne Mikołowskie Seminarium Trzeźwościowe, organizator: Stowarzyszenie Klub Abstynenta „Powrót”, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii i inni.
- *Ojciec w rodzinie*, wykład podczas V Warmińsko – Mazurskich Dni Rodziny, 15.05.2003, organizator: Rada ds. Rodzin Województwa Warmińsko – Mazurskiego.
- *Dzieci jako przedmiot eksploatacji – kontekst edukacyjny*, Ogólnopolski Szczyt w Sprawach Dzieci „Polska dla Dzieci”, Warszawa 23-24.05.2003, organizator: Rzecznik Praw Dziecka i inni.
- *Podstawy profilaktyki wśród dzieci*, V Sympozjum KWC, Łódź, 11.10.2003, organizator: Fundacja Światło – Życie.
- *Rola rodzinnego czynnika chroniącego podczas Sympozjum „Promocja postaw abstynenckich w rodzinie”*, 24.07.2004, Warszawa, gmach Sejmu RP, organizator: Stowarzyszenie Wesele Wesel, Komisje Sejmowe.
- *Relacyjna identyfikacja człowieczeństwa embrionu*, Sekcja Antropologii VII Polskiego Zjazdu Filozoficznego, Szczecin, 14-18.09.2004, organizator: Polskie Towarzystwo Filozoficzne, Uniwersytet Szczeciński.
- *Rola rodziców w rozwoju dzieci z rodzin alkoholowych*, wykład podczas VII Konferencji „Pomoc psychologiczna dla dzieci z rodzin alkoholowych, 3-5.11.2004, organizator: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- *Wychowanie do wstrzemięźliwości – perspektywa antropologiczna i profilaktyczna*, Międzynarodowa Konferencja „Systemy wychowawcze a seksualność i zdrowie młodzieży”, Warszawa, 15.03.2005, organizator: Fundacja Pro przy współpracy Ambasady USA i Gubernatora Stanu Luizjana.
- *Co można doradzić rodzicom i nauczycielom, aby ochronić młodzież przed ryzykownymi eksperymentami duchowymi*, IX Ponadregionalne Mikołowskie Seminarium Trzeźwościowe, Mikołów, 21.03.2005, organizator: Stowarzyszenie Klub Abstynenta „Powrót”, BdsPN, PARPA i inni.
- *Klimat relacji osobowych jako warunek wychowania i profilaktyki*, Konferencja „W drodze ku dojrzałemu rodzicielstwu”, I Zjazd Absolwentów „Szkoly dla Rodziców i Wychowawców, Wyszaków, 24.09.2005, organizator: Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Wyszakowie.
- *Rodzice – nauczyciele – uczniowie: podmiotowość, współpraca i wiarygodność w kształceniu i wychowaniu*, Konferencja szkoleniowa dla wszystkich typów placówek oświatowych, 20.10.2005, Warszawa, organizator: Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli.
- *Usuwanie zagrożeń współczesnej cywilizacji kierowanych przeciwko rodzinie*, konferencja „Wychowanie prorodzinne najskuteczniejszym programem profilaktycznym”, 15.12.2005, Częstochowa, organizator: Rada ds. Rodziny przy Prezydencie Miasta Częstochowy.
- *Wybrane aspekty światowych badań dotyczących działań profilaktycznych*, Seminarium Naukowe :VI Spotkania Profilaktyczne „Kontekst społeczno – organizacyjny profilaktyki problemów alkoholowych podejmowanej na rzecz dzieci i młodzieży”, Kazimierz Dolny, 19-21.06. 2006, organizator: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- Referat: *Wpływ rodziców na profilaktyczny kształt społeczności lokalnej*, VII Sympozjum KWC „Rola rodziny w wychowaniu do trzeźwości”, Łódź, 7.10.2006, organizator: Fundacja Światło – Życie, Instytut Formacji Pastoralno – Liturgicznej KUL i inni
- Referat: *Profilaktyka a miłość. Osobowe tło skutecznych strategii oddziaływań profilaktycznych*, ogólnopolska konferencja szkoleniowa „Lokalny system profilaktyki dzieci i młodzieży”, Murzasichle k. Zakopanego, 9-11.10.2006, organizator: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Referat: *Prawidłowa i zaburzona struktura rodziny*, XI Ponadregionalne Mikołowskie Seminarium Trzeźwościowe, Mikołów, 2.04.2007, organizator: Stowarzyszenie Klub Abstynenta „Powrót” i inni
- *Troska jako istota pracy profilaktycznej*, Sympozjum „Duchowe aspekty profilaktyki, Zakroczym, 23.10.2007, organizator: OAT Zakroczym, Zakład Psychologii Wychowawczej Instytutu Psychologii KUL.
- *Abstynencja świadectwem miłości*, Ogólnopolska Konferencja Dyrektorów Wydziałów Duszpasterskich „ Bądźmy świadkami miłości”, Warszawa, 23-24.04.2009, organizator: Konferencja Episkopatu Polski.
- *Trwałość i jakość życia rodzinnego w kontekście współczesnych zagrożeń*, Sympozjum „Rodzina w społeczności lokalnej”, Gostynin, 8.05.2009, organizator: lokalne władze Gostynina.
- *Adolescencja jako szansa i wzywianie*, Forum Profilaktyki „Wzrastanie ku dojrzałości”, Ruda Śląska, 6.10.2009, organizator: Miejski Ośrodek Profilaktyki i Integracji Społecznej w Rudzie Śląskiej, władze Rudy Śląskiej.
- *Rodzina chroni*, IX Ogólnopolska Konferencja “ Człowiek – rodzina - wychowanie. Czekam na rodzinę”, Wałbrzych, 1.12.2009, organizator: Ośrodek Adopcyjno – Opiekuńczy w Wałbrzychu, władze miasta Wałbrzych i inni.
- *Prawo dziecka do obecności mądrych i kochających rodziców. Jak je zapewnić?*, Międzynarodowa Konferencja „Lokalny wymiar polityki rodzinnej, Szczyrk, 9-10.12.2009, organizator: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego w Katowicach.
- *Być rodzicem – co to znaczy?*, konferencja „Dzień Życia”, Warszawa, 24.03.2010, organizator: WSPR Pedagogium w Warszawie.
- *Jak wychowywać w rodzinie? Udział w panelu dyskusyjnym, Konferencja „Jak wychowywać dzieci, aby nie myślały w sposób stereotypowy?”* Warszawa, 21.05.2010, organizator: Kancelaria Prezesa Rady Ministrów.
- *Przemoc interpersonalna w ujęciu filozoficznym*, XIV Ogólnopolska Konferencja Przeciw Przemocy w Rodzinie, Warszawa, 15-16.06.2010, organizator: PARPA.
- *Moc rodzicielskiej obecności na czym polega?* Konferencja „Wychować w sobie rodzica”, 25.09.2010, Wyszaków, organizatorzy: Szkoła dla Rodziców i Wychowawców, Burmistrz Wyszakowa, Poradnia Pedagogiczno – Psychologiczna.
- *W sercu ludzkiej miłości. Etyczne podstawy profilaktyki zintegrowanej i twórczej resocjalizacji*, Konferencja „Profilaktyka zintegrowana – teoria i praktyka zapobiegania problemom młodzieży, Kraków 28.09.2010, organizator: Fundacja Homo Homini im. Karola de Foucauld, Centrum Profilaktyki Problemów Młodzieży.
- *Czy przeżywanie płci może być źródłem rozpacy?* II Ogólnopolski Kongres Nauczycieli Wychowania do Życia w Rodzinie, 3-4.04.2011, Częstochowa, organizator” Wojewódzki Ośrodek Metodyczny w Częstochowie i inni.

- *Co umacnia rodzinę?* XIII Warmińsko – Mazurskie Dni Rodziny, 18.05.2011, Olsztyn, organizator: Rada ds. Rodziny Woj. Warmińsko – Mazurskiego.
- *Prawo do mamy i taty w resocjalizacji*, Ogólnopolska Konferencja „Schody do nieba – duchowość w resocjalizacji”, 28.10.2011, Kwidzyn, organizatorzy: Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy im. J. Korczaka w Kwidzynie.
Dzieci z rodzin z problemem alkoholowym. Jak do nich dotrzeć – studium metody, Konferencja polsko – niemiecka „Organizowanie pomocy w lokalnych środowiskach abstynenckich”, 24-25.11.2011, Warszawa, organizatorzy: Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej, Land Brandenburgia.
- *Program „Dżungla” czyli jak pomóc naszym dzieciom we współczesnym świecie*, Ogólnopolska Konferencja szkoleniowa dla prowadzących Rodzinne Domy Dziecka „W stronę rozwoju kompetencji rodziców i potencjałów dzieci”, 21-22.04.2012, Serock, organizator: Fundacja Orlen, WSNS Pedagogium.
- *What Is Love – the Most Important Human Need*, The 11th Symposium of EMCAPP “ Specific Topics of Christian Anthropology, Psychology and Psychotherapy”, 3-6.09.2012, Warszawa, organizator: European Movement for Christian Anthropology, Psychology and Psychotherapy.
- *Rodzice – spojrzenie profilaktyka i filozofa*, Międzynarodowa Konferencja „Mądre wychowanie. Jak mówić, żeby dzieci nas słuchały”, 24.09.2012, Warszawa, organizator: Ośrodek Rozwoju Edukacji przy MEN, Wydawnictwo Media Rodzina of Poznań, Biblioteka Narodowa, TKOPD w Poznaniu, Stowarzyszenie „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”.
- Wykład z elementami warsztatu: *Nasze dzieci w dżungli życia – jak pomóc im przetrwać?* IV Konferencja „Zanim Przegrzasz Siebie...”, 28.11.2012, Bytom, organizator: Fundacja „Dom Nadziei”, władze miasta Bytomia.
- *Paradoksy i tajemnice rodzinnego wpływu na sferę zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży*, Międzynarodowy Kongres Rodziny, 15-17. 03. 2013, Warszawa, organizator: Uniwersytet Stefana Kardynała Wyszyńskiego.
- *Dlaczego młodzieży „żyć się nie chce i co z tym zrobić? (uzależnienie młodzieży od substancji psychoaktywnych)*, XVII Ponadregionalne Seminarium Trzeźwościowe, 25.03.2013, Mikołów, organizatorzy: Stowarzyszenie „Powrót”, władze regionu.
- *Miłość jako najgłębsza ludzka potrzeba*, IV Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Człowiek w poszukiwaniu szczęścia: drogi i bezdroża” 21-22.05.2013, Lublin, organizator: Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji, Wydział Pedagogiki i Psychologii.

Te kilka lat uważnej refleksji pozwoliło mi na wyjaśnienia niektórych zjawisk notowanych w rodzinach z problemem alkoholowym. Jednym z tekstów, które najbardziej sobie cenię jest studium na temat ambiwalencji wpływu rodziców w rodzinie alkoholowej.

- Wojcieszek K. (2003), *Rodzice i dzieci w rodzinach alkoholowych - studium antropologiczno-profilaktyczne*, „Medycyna Wieku Rozwojowego”, nr 1 część II, tom VII, s. 65-75.

Pojawiło się tam wyjaśnienie dlaczego w takim przypadku wpływ rodziców jest dwojaki: zarówno negatywny (co dobrze rozumiemy), jak i pozytywny (co już zazwyczaj umyka naszej uwadze). Ten tekst stanowi memento wobec nasilających się działań oddzielania rodziców i dzieci. Zamiast pracować nad rekonstrukcją i wzmacnianiem rodziny łatwiej jest wybrać drogę administracyjną i wydać wyrok przeciw złym rodzicom. Niespodziewanie uderza to rykoszetem w dzieci. Sytuacja w rodzinach alkoholowych często wymaga zdecydowanej interwencji (przemoc, zaniedbania, molestowanie), ale nierzadko brakuje w nich koniecznej finezji. Natomiast efektywne okazały się strategie warunkowej rekonstrukcji rodziny opisane przez I. Owczaruk (Owczaruk I. (2008), *Odzyskać dziecko*, Warszawa : Wyd. Graf-Rem) . Moje rozważania we wspomnianym artykule odsłaniają teoretyczny grunt wyjaśniający dlaczego może to być tak efektywne wychowawczo (choć tak zarazem trudne praktycznie).

Jako profilaktyk tworzyłem i badałem wpływ programów profilaktycznych dla rodziców, a także wspierałem merytorycznie program „Szkoła dla rodziców i wychowawców”.

- Fatyga B., Fluderska G., Sochocki M.J., Wojcieszek K.A.(2000), *Społeczny świat II Elementarza. Prezentacja wyników badań ewaluacyjnych programu profilaktycznego "Drugi Elementarz"*, Warszawa : Wyd. Toret, s. 53-75, 109 – 126, 247 - 255. (rozdział o rodzicach).

Starłem się także dzielić tą wiedzą z Rzecznikiem Praw Dziecka postulując zmianę urzędowego spojrzenia na zagadnienie relacji rodzice – dzieci poprzez lepsze uwzględnienie wiedzy, jaką mamy na temat formowania się rezylencji wychowanków opartej na więzi z rodzicami.

- Referat: *Prawo do mamy i taty: nieobecność dorosłych źródłem dziecięcej patologii*, Ogólnopolska Jubileuszowa Konferencja „Sytuacja dzieci w Polsce. 20 lat przemian”, Warszawa, 25.11.2009, organizator: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Rzecznik Praw Dziecka.

Wniosek jaki wyplęwał z tych badań wskazywał na zależność nabywania przez dzieci kompetencji do tworzenia wspólnot od podstawowej relacji z rodzicami. Jeśli teoria przypisująca procesowi rozpaczki w genezie uzależnienia jest trafna i ma ona tak duże znaczenie, jakie jej przypisuję, to tym większe znaczenie pozytywne ma wszystko to, co wzmacnia osobową obecność. A tutaj kluczowe jest tworzenie pierwszej wspólnoty z rodzicami.

Okazuje się, że **kiepski stan więzi rodzicielskiej może być ważnym czynnikiem generującym problemowe**. W tym punkcie stykają się oba wątki moich badań – 2 i 3. Rodzice wydają się kluczowymi aktorami w profilaktyce, nie tylko z jakichś względów ubocznych, ale zupełnie zasadniczych.

Zatem nic dziwnego, że proponowałem różnorodne formy włączania rodziców w oddziaływania profilaktyczne i była to w swoim czasie działalność w Polsce pionierska. Przykładów jest wiele, ale wskażę tutaj kilka zasadniczych.

Przed nadaniem stopnia doktora:

- Wojcieszek K., Arendarska A. (1995), *Przygotowanie do profilaktyki domowej*, Warszawa: Wydawnictwo PARPA, ss. 39.
- Wojcieszek K. (1996), *Profilaktyka rodzinna*, „Remedium”, nr 12(46), s. 1.

Po nadaniu stopnia doktora:

- Wojcieszek K. (2005), *Szlaban. Program profilaktyczny*, Warszawa : Wyd. PARPA, ss. 34.
- Wojcieszek K. (2006), *Program profilaktyczny Szlaban, Interwencja wobec sprzedaży alkoholu nieletnim*, Wyd. II, Warszawa : Wydawnictwo PARPA, s. 3-35.
- Referat: *Dzieci z rodzin z problemem alkoholowym. Jak do nich dotrzeć – studium metody*, Konferencja polsko – niemiecka „Organizowanie pomocy w lokalnych środowiskach abstynenckich”, 24-25.11.2011, Warszawa, organizatorzy: Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej, Land Brandenburgia.
- Wykład/warsztat: *Program „Dżungla” czyli jak pomóc naszym dzieciom we współczesnym świecie*, Ogólnopolska Konferencja szkoleniowa dla prowadzących Rodzinne Domy Dziecka „ W stronę rozwoju kompetencji rodziców i potencjałów dzieci”, 21-22.04.2012, Serock, organizator: Fundacja Orlen, WSNS Pedagogium.

Pracę z rodzicami uważam za najbardziej perspektywiczny kierunek profilaktyki problemów alkoholowych dzieci i młodzieży dlatego poświęcałem mu tak wiele uwagi i wysiłków badawczych oraz praktycznych.

Obszar nr 4

Rozwijanie nowoczesnych metod oddziaływań profilaktycznych w kierunku zwiększania ich zasięgu i skuteczności oraz refleksja nad podstawami pedagogicznymi profilaktyki problemów alkoholowych – zwłaszcza opracowanie metody krótkiej interwencji profilaktycznej w grupie (KIPG).

Problemy alkoholowe niszczą więzi społeczne oraz prowadzą do przedwczesnej utraty zdrowia i życia. Mimo to wszystkie wysiłki naprawcze czy zapobiegawcze muszą być

realizowane w warunkach obecności alkoholu w życiu codziennym. To niezwykle utrudnia zarówno terapię, jak i zwłaszcza profilaktykę. O ile w przypadku innych zaburzeń łatwiej jest uzyskać doskonałe rezultaty przy mniejszym nakładzie pracy, o tyle wyjątkowo w sprawie alkoholu jest to trudne. Od dawna tę dziedzinę pedagogiki jaką jest profilaktyka problemów alkoholowych przenika pewnego rodzaju poczucie bezradności. To prawdziwe wyzwanie. Od ponad 25 lat podejmuję wysiłek twórczy opracowania nowych metod profilaktycznych i objęcia ich analizą naukową, aby wszelkie działanie – zakończone zarówno sukcesem jak i porażką, przynosić mogło przyrost wiedzy i było „refleksyjną praktyką”. Ostatecznym wynikiem tych wysiłków było opracowanie oryginalnej koncepcji i grupy programów profilaktycznych, które można nazwać „krótką interwencją profilaktyczną w grupie” (w monografii habilitacyjnej stosuję skrót „KIPG”). Obszernie ilustruje to przedstawiona do oceny monografia („*Optymalizacja profilaktyki problemów alkoholowych*”), ale tutaj dokonam skróconej prezentacji całościowej tego nurtu moich badań.

4.1 Znaczenie niespecyficznego warstwy oddziaływań profilaktycznych

Wcześniej pojawiła się tutaj teza, że relacje osobowe i zbudowana na ich gruncie wspólnota stanowią najważniejszy czynnik chroniący w stosunku do zachowań ryzykownych. Jeśli to prawda, to sam sposób pracy, a zwłaszcza kwestia nawiązania i podtrzymywania więzi w toku programu profilaktycznego może okazać się warunkiem niezbędnym wszelkiego skutecznego oddziaływania wychowawczego. Twierdzę, że bez osobowej relacji profilaktyka z członkami grupy biorącej udział w zajęciach nie ma mowy o skuteczności. Mamy tu do czynienia ze zjawiskiem podobnym do słynnego określenia M. McLuhana („sam środek przekazu już jest przekazem”). Z pozorów drobne elementy sposobu pracy, które promują afirmację osób biorących udział w programie wzmacniają jego korzystny wpływ. Zwłaszcza liczenie się z uczestnikami i zachęcanie ich do podmiotowego uczestnictwa. Kulminacją jest w tym wypadku taki sposób pracy, w którym to ostatecznie uczestnicy sami formułują główne przekazy profilaktyczne. Nietrudno zauważyć, że wiąże się to z wątkiem 1 autoreferatu. Tak jak w metodzie sokratejskiej uczestnicy sympozjonu sami dochodzili do wiedzy, tak i tutaj praca jest ściśle podmiotowa, chociaż wysoce ustrukturowana. Ten element pewnej dyrektywności odróżnia ją od szeroko stosowanych metod klasycznej psychoedukacji, w których uczestnikom pozostawia się tak wiele swobody, że łatwo może dojść do zagubienia wątków specyficznych, na których zależy profilaktykom. W obu jednak przypadkach ważniejsze są pytania, niż odpowiedzi, gdyż dzięki strukturze programów **odpowiedzi formułują sami uczestnicy**, i to zazwyczaj wysoce kompetentnie.

Wszystkie moje wysiłki profilaktyczne były objęte postulatem tworzenia wspólnoty. Relacje osobowe tworzą się natychmiast jako efekt każdego ludzkiego spotkania. Nie od razu są przez nas uświadamiane, ale od początku „sterują” ujawnianiem się wspólnoty aż do etapu świadomych decyzji. Postulowałem taki sposób pracy, który opierając się na pełnym szacunku dla uczestników jako osób tworzyłby klimat wspólnoty i na nim się opierał. Praktycznym sprawdzianem takiego podejścia była doskonała recepcja tego rodzaju profilaktyki podczas rozległej interwencji profilaktycznej w Jarocinie w czasie festiwalu

rockowego, czy też doskonale wyniki interwencji środowiskowej w Kazimierzu nad Wisłą i w Puławach. Ten sposób pracy zaproponowałem już w latach 90-tych, na długo przed uzyskaniem stopnia doktora. Był on skutkiem stopniowo rozwijanej wiedzy antropologicznej i przyjęcia przeze mnie postawy pełnego personalizmu wychowawczego.

- Wojcieszek K. (1994), *Jarocin – bliskie spotkania III stopnia*, „Remedium” nr 9, s. 13-15.
- Wojcieszek K. (1994), *Alkohol i czas... czyli Jarocin 94*, „Świat Problemów” nr 9, s.29-35.
- Wojcieszek K. (1997), *Chrońmy młodość. Kampania profilaktyczna*, Warszawa : Wyd. PARPA, ss. 78.

Po nadaniu stopnia doktora wielokrotnie zgłaszałem ten postulat w niezliczonych wystąpieniach, ekspertyzach, na warsztatach szkoleniowych. Warunkiem oddziaływania jest tworzenie wspólnoty wychowawca – wychowankowie. Wszelkie inne podejścia grożą albo nieskutecznością, albo manipulacją.

Artykuły:

- Wojcieszek K. (2004), *Podmiotowość człowieka w leczeniu uzależnień od substancji psychoaktywnych*, Zjazd Psychiatrów Polskich, Warszawa 2004, Materiały na CD, streszczenie wystąpienia.
- Wojcieszek K. (2005), *Wartości w projektach profilaktycznych*, „Remedium”, nr 7-8, (149-150), s. 4-5.
- Wojcieszek K. (2007), *Odmienność celów i środków pedagogiki eklektycznej i personalistycznej*, „Kwartalnik Pedagogiczny - Kwartalnik edukacyjny PCEN”, nr 1(48), s. 58-62.
- Wojcieszek K., (2006), *Szkoła jako wspólnota*, Materiały konferencyjne z ogólnopolskiej konferencji „Wychowywać to kochać i wymagać”, Zeszyty Metodyczne CMPPP nr 2, Warszawa: Wyd. CMPPP, s.24-30.
- Wojcieszek K. (2008), *Troska jako istota pracy profilaktycznej*, „Trzeźwymi Bądźcie”, nr 2 (118), s. 16-19.
- Wojcieszek K. (2009), *Doskonalenie kompetencji wychowawczych – inwestycja w kapitał społeczny*, I Doñośląska Konferencja „Rola edukacji w zmianach społecznych na Dolnym Śląsku. Szkoła dla Rodziców i Wychowawców – skuteczna inwestycja w kapitał społeczny”, Biuletyn nr 1, s. 19-21.

Wybrane wystąpienia (przykłady):

- *Klimat relacji osobowych jako warunek wychowania i profilaktyki*, Konferencja „W drodze ku dojrzałemu rodzicielstwu”, I Zjazd Absolwentów „Szkoły dla Rodziców i Wychowawców, Wyszkiw, 24.09.2005, organizator: Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Wyszkiwie.
- *Rodzice – nauczyciele – uczniowie: podmiotowość, współpraca i wiarygodność w kształceniu i wychowaniu*, Konferencja szkoleniowa dla wszystkich typów placówek oświatowych, 20.10.2005, Warszawa, organizator: Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli.
- *Profilaktyka a miłość. Osobowe tło skutecznych strategii oddziaływań profilaktycznych*, ogólnopolska konferencja szkoleniowa „Lokalny system profilaktyki dzieci i młodzieży”, Murzasichle k. Zakopanego, 9-11.10.2006, organizator: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- *Szkoła jako wspólnota*, Ogólnopolska Konferencja „Wychowywać to kochać i wymagać”, Warszawa, 14-15.11.2006, organizator: Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno – Pedagogicznej MEN.
- *W sercu ludzkiej miłości. Etyczne podstawy profilaktyki zintegrowanej i twórczej resocjalizacji*, Konferencja „Profilaktyka zintegrowana – teoria i praktyka zapobiegania problemom młodzieży, Kraków 28.09.2010, organizator: Fundacja Homo Homini im. Karola de Foucauld, Centrum Profilaktyki Problemów Młodzieży.
- *Na czym polega obecność wobec drugiej osoby według klasycznej filozofii człowieka?* Konferencja „Wolontariusze w praktyce telefonów zaufania i poradnictwa psychologicznego on-line” 26-27. 09.2011, Warszawa, organizatorzy: Instytut Psychologii Zdrowia, WSNS Pedagogium.
- *Specyficzne i niespecyficzne oddziaływania w profilaktyce problemowej*, Konferencja Ogólnopolska „Doskonalenie strategii zarządzania oświatą na poziomie lokalnym i regionalnym – wsparcie uczniów zagrożonych niedostosowaniem społecznym...”, 23-24.02.2012, Warszawa, organizator: Ośrodek Rozwoju Edukacji przy MEN, UE.

Jest jeszcze jeden ważny aspekt tej sprawy: styl życia wychowawcy, który zamierza podejmować działania profilaktyczne. Otóż wspólnota zawsze buduje się na wymianie prawdy. Nie może być wychowania opartego na formule: „nie rób tego, co ja robię, rób to, co ja mówię”. Dlatego od zawsze akcentowałem konieczność maksymalizacji wymagań od siebie samego, a zwłaszcza **modelowanie przez profilaktyka pożądanych zachowań**.

Podczas pracy z młodzieżą (kilkaset spotkań, które osobiście prowadziłem) **zawsze** padało pytanie: *A czy Pan pije?* Postawa abstynencji, jaką przyjąłem w wieku lat 16 ułatwiła mi odpowiedź w duchu prawdy (czyli budowania wspólnoty, obecności): nie piję! Często byłem pierwszym dorosłym abstynentem, jakiego niektóre dzieci lub młodzież spotkały w całym życiu! Być może ten aspekt jest nawet ważniejszy, niż techniki prowadzenia zajęć?

- Wojcieszek K. (2009), *Abstynencja darem miłości*, w: Sz. Stulkowski (red.), *Bądźmy świadkami miłości*, Poznań: Wyd. Święty Wojciech, s.258-268.
- Wojcieszek K. (2013), *Abstynencja? Ależ tak!*, „Eleuteria”, nr 93 (1/2013), s. 4-9, przedruk ze „Świata Problemów”.
- Wojcieszek K. (2012), *Is alcohol abstinence a good proposal for adolescents? Data from the “Debate” project*, III International Conference and Members Meeting EUSPR “Common risk and protective factors, and the prevention of multiple risk behaviours”, 6-7.12.2012, Kraków, organizator: EUSPR.

4.2 Znaczenie specyficznych elementów działań profilaktycznych – struktura (forma), sposób pracy, specyficzne treści, warunki implementacji i ewaluacja. Opracowanie metody „krótkiej interwencji profilaktycznej w grupie”(KIPG).

Ten aspekt moich badań wielu odbiorcom wydaje się najważniejszy. Kojarzą moją osobę z takimi „wynalazkami” pedagogicznymi jak np. program profilaktyczny „Noe”. Niewątpliwie to jest bardzo ważny aspekt mojej działalności, trwający od ponad 25 lat. Przeglądem osiągnięć w tym zakresie zakończę autoreferat. Nie ograniczają się one jednak do kwestii opracowania „KIPG”. Wyróżniam następujące punkty mojej działalności i osiągnięć na tym polu:

- a) opracowanie i wykazanie możliwości bezpośredniej pracy psychoedukacyjnej z bardzo dużymi grupami uczestników (program „Noe” i pochodne);
- b) opracowanie oryginalnej metody wykorzystania napięcia dysonansu poznawczego w pracy profilaktycznej (program „Korekta”);
- c) opracowanie strategii krótkich interwencji profilaktycznych w grupie w postaci serii programów profilaktycznych;
- d) propagowanie naukowego podejścia do działań profilaktycznych (ewaluacja);
- e) zaproponowanie pierwszej polskiej wersji standardów programów profilaktycznych (wraz z J. Szymańską);
- f) propozycja zmiany paradygmatu profilaktycznego z tradycyjnego akcentowania wyników ewaluacji sumatywnej na akcentowanie wyników ewaluacji formatywnej (trywializując: „ważniejsza implementacja (i ewaluacja formatywna), niż ewaluacja sumatywna”).

Wątki te omawiam kolejno poniżej (wprowadzam dla przejrzystości numerację podrozdziałów).

4.2.1 Opracowanie i wykazanie możliwości bezpośredniej pracy psychoedukacyjnej z bardzo dużymi grupami uczestników (program „Noe” i pochodne).

W latach 90-tych, a i obecnie panuje przekonanie, że najskuteczniejsza jest psychoedukacyjna praca warsztatowa z małymi grupami uczestników (10-15 osób). Z punktu widzenia nabywania określonych kompetencji psychologicznych jest to prawda. Jednak zastosowanie tego założenia do pracy profilaktycznej kończy się ich marginalizacją, z powodu skromnych zasobów społecznych (ograniczona ilość trenerów, chętnych do współpracy itd.).

Jeszcze przed nadaniem stopnia doktora zaproponowałem w praktyce i w teorii nowe podejście, które opierało się na założeniu jednoczesnej, ustrukturowanej pracy z dużą grupą uczestników, bez utraty walorów edukacyjnych (Program profilaktyczny „Noe”).

- Wojcieszek K. (1993), *Program profilaktyczny „Noe”. Materiały pomocnicze dla realizatorów programu*, Łódź: Wydawnictwo Stowarzyszenia Agape, ss. 58.
- Wojcieszek K. (1995), *NOE. Program profilaktyczny dla młodzieży*. Cz. 1, Warszawa: Wyd. PARPA, ss. 116.
- Wojcieszek K. (1993), *Program „Noe”*, „Świat Problemów”, nr 4, s. 26-28.
- Wojcieszek K. (1994), *Czy „Noe” może szkodzić?*, „Remedium” nr 8, s. 2-6.
- Wojcieszek K. (1994), *Co to jest „Noe”?*, „Remedium” nr 8, s. 6 - 7.
- Wojcieszek K. (1995), *Noe w szkole*, „Remedium” nr 11/33, s. 28-30.
- Wojcieszek K. (1995), *„Noe” kamieniami obrzucony...*, „Świat Problemów” nr 1-2 (36-37), s.43-47.
- Wojcieszek K., (1996) *Program „Noe”. Co to takiego ?*, „Problemy Opiekunów – Wychowawców”, Miesięcznik Ministerstwa Edukacji Narodowej, vol. 347, nr 2/96, s. 11- 14.

Powstała struktura niezwykle dynamiczna, która dotąd jest stosowana i nadal fascynuje pedagogów. Po nadaniu stopnia doktora prowadziłem prace badawcze nad tym programem lub ułatwiałem ewaluację innym badaczom oraz opublikowałem rozszerzony scenariusz programu jako obszerny podręcznik z bogatym komentarzem metodycznym.

- Wojcieszek K. (1997), *Noe - część I i II, Program profilaktyczny dla młodzieży*, PARPA, Warszawa: Wyd. PARPA, ss. 1-136.
- Wojcieszek K. (1998), *Jaki wychowawca ?*, „Remedium”, nr 7-8 (65), s. 2-4.
- Wojcieszek K. (2004), *Program „Noe” w profilaktyce szkolnej*, „Remedium”, nr 2, (132), s. 20-21.
- Wojcieszek K. (2011), *Noe – człowiek czy program?*, „Eleuteria”, nr 87 (3/2011), s. 20-23.

Warto zauważyć, że wokół programu „Noe” zawiązało się spontanicznie ogólnopolskie Stowarzyszenie Profilaktyczne Noe, które zajęło się opieką nad programem oraz powstały inne cenne narzędzia oparte na tej samej metodologii (Grzelak S. program „*Wyspa Skarbów*”).

Właściwie **możliwość efektywnej i atrakcyjnej pracy profilaktycznej z dużymi grupami została w ten sposób udowodniona**, a dzięki inicjatywom S. Grzelaka i innych badaczy udało się empirycznie odsłonić rzeczywisty zasięg wpływu i możliwości takich struktur. Na tle światowym taka propozycja wydaje się oryginalna, gdyż nadal bardzo mało technologii edukacyjnych przyjmuje postać analogiczną do programu „Noe”.

4.2.2 Opracowanie oryginalnej metody wykorzystania napięcia dysonansu poznawczego w pracy profilaktycznej (program „Korekta”).

To osiągnięcie przyjęło postać technologii, której można nauczyć, a nawet do pewnego stopnia ją „zautomatyzować”, co ułatwia zastosowanie. W pracy profilaktycznej z osobami, które już są po inicjacji alkoholowej pojawia się stała przeszkoda w postaci ich napięcia emocjonalnego (dysonansowego), zwłaszcza, gdy jest mowa o stratach i szkodach alkoholowych. Ponieważ trudno sobie wyobrazić pomijanie tych wątków w pracy profilaktycznej, to zawsze pojawia się wśród uczestników zajęć opór wobec propozycji profilaktyków. Ten mankament bardzo utrudnia pracę z kluczowymi profilaktycznie grupami. Dlatego za szczególnie ważne osiągnięcie uważam opracowanie teoretyczne i zastosowanie w praktyce sposobu pracy, który nie tylko akceptuje pojawienie się oporu, ale również wykorzystuje jego energię dla celów profilaktycznych. Co najciekawsze, to struktura takiej perswazji: tutaj celowo wywołuje się dysonans, aby w sposób zaplanowany zarządzać jego rozwiązywaniem przez uczestników, rozwiązywaniem w trakcie którego sami formułują cenne komunikaty profilaktyczne dla siebie samych. Tutaj nie tyle profilaktyk jest źródłem komunikatu, lecz sam odbiorca. Redukuje to opór niemal do zera.

Przez wiele lat dokonywałem szczegółowych badań różnych aspektów tej metody, co znalazło wyraz w wielu publikacjach. Dzięki temu „wynalazkowi” perswazyjnemu powstały bardzo cenne scenariusze profilaktyczne zastosowane w praktyce (np. program „Korekta” stosowany w całym Wojsku Polskim, przez wiele lat, obecnie zaś w Policji).

Ten wątek pracy pojawił się zasadniczo już po nadaniu stopnia doktora.

- Wojcieszek K. (1999), „Korekta”, *Program profilaktyczny w dziedzinie problemów alkoholowych, przeznaczony do pracy z młodymi dorosłymi, w tym z żołnierzami zasadniczej służby wojskowej*, Warszawa : MON/Wydawnictwo M.M. Ulmak, s. 35.
- Wojcieszek K. (2004), „Korekta”, *Program profilaktyczny w dziedzinie problemów alkoholowych, przeznaczony do pracy z młodymi dorosłymi, w tym z żołnierzami zasadniczej służby wojskowej*, Wydanie II, Warszawa : MON/Wydawnictwo M.M. Ulmak, s. 35.
- Wojcieszek K. (2004) *Program profilaktyczny "Korekta". Zastosowania i możliwości rozwoju*, „Remedium”, nr 3(133), s. 20-21
- Wojcieszek K. (2010), *Profilaktyka problemów alkoholowych w warunkach profesjonalnej służby wojskowej. W poszukiwaniu rozwiązań*. Warszawa 2010: Departament Wychowania i Promocji Obronności MON, ss. 95.
- Wojcieszek K. (2011) *Brief intervention in the group – the polish experience*, Lisbon, 8-9.12.2011, komunikat, EUSPR II Conference, Lisbon 2011.
- Wojcieszek K. (2011), *Krótką interwencją profilaktyczną w grupie – konstruktywne wykorzystanie dysonansu poznawczego w profilaktyce dla grupy podwyższonego ryzyka na przykładzie programu „Korekta”*, „Resocjalizacja Polska” nr 2/2011, s.257-275.

4.2.3 Opracowanie strategii krótkich interwencji profilaktycznych w grupie w postaci serii programów profilaktycznych.

Poszukiwanie nowoczesnych metod perswazji doprowadziło mnie do skonstruowania całej serii programów profilaktycznych opartych na jednolitej metodzie „krótkiej interwencji profilaktycznej w grupie”. Ta oryginalna seria programów i jej historia oraz znaczenie naukowe została w pełni omówiona w proponowanej do oceny monografii, zatem mogę się ograniczyć tylko do przypomnienia tego faktu i podkreślenia różnorodności zastosowanych

metod perswazji. Najważniejszym być może elementem było uwzględnianie metod narracyjnych, pełna aktywizacja i angażowanie emocjonalne uczestników, struktura, która sprawiała, że autorami komunikatów byli sami uczestnicy, a zwłaszcza **uwzględnianie strategii przekształcania błędnych przekonań normatywnych jako wiodącej**. Był to aspekt zbyt rzadko spotykany w polskich programach profilaktycznych, a bardzo istotny.

Przed nadaniem stopnia doktora znalazło to wyraz w scenariuszach i podręcznikach programów oraz w ich analizach pedagogicznych. Modelowym osiągnięciem w tym zakresie jest projekt „Sonda 21”.

- Wojcieszek K. (1996), *Sonda 21 – profesjonalne aspekty programu profilaktycznego*, „Remedium”, nr 6 (40), s. 20-22.
- Wojcieszek K. (1996), *Sonda 21 – sposób na zmianę stereotypu*, „Świat Problemów” nr 7 (42), s. 17-22.

Po nadaniu stopnia doktora kontynuowałem ten nurt pracy badawczej i praktycznej aż do dziś:

Wojcieszek K. (2014), *ARS czyli jak dbać o miłość. Podręcznik programu profilaktycznego* Warszawa: Wyd. GIS, s. 112.

Zatem od 1991 do 2014 systematycznie zajmuję się rozwijaniem bazy dla tej grupy programów, zwłaszcza prowadząc badania ewaluacyjne i analizy strukturalne zastosowanych tam sposobów pracy wychowawczej. Świadczą o tym niżej zamieszczone publikacje:

- Wojcieszek K. (1998), *Debata. Propozycja scenariusza zajęć profilaktycznych w zakresie problemów alkoholowych dla klas VI-VIII*, „Remedium”, nr 3(61), s. 18-24.
- Wojcieszek K. (2005), *Szlaban. Program profilaktyczny*, Warszawa : Wyd. PARPA, ss. 34.
- Wojcieszek K. (2006), *Program profilaktyczny Szlaban, Interwencja wobec sprzedaży alkoholu nieletnim*, Wyd. II, Warszawa : Wydawnictwo PARPA, s. 3-35.
- Wojcieszek K. (2010), *“Bridging the gap” w programach “Debata” i “Korekta”*, „Remedium” nr 4 (206), s. 24-25.
- Wojcieszek K. (2010), *Smak życia czyli debata o dopalaczach. Program profilaktyki uniwersalnej*, Warszawa : Wyd. Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, ss.56, (recenzowany).
- Wojcieszek K. (2010), *Dopalacze – krótka interwencja profilaktyczna w grupie*, „Remedium” nr 11 (213), s. 1-3.
- Wojcieszek K. (2011) *“The taste of life debate” – a new approach for legal highs use among students – results of formative evaluation*, Lisbon , 8-9.12.2011. komunikat, EUSPR II Conference, Lisbon 2011.

Wszechstronne omówienie tego punktu w monografii habilitacyjnej zwalnia mnie z obowiązku omawiania szczegółowych aspektów badawczych tej kwestii. Monografia nie uwzględnia jedynie ostatniego programu profilaktycznego dla młodych dorosłych: „ARS czyli jak dbać o miłość(2013/2014)”, który jest w fazie implementacji.

4.2.4 Propagowanie naukowego podejścia do działań profilaktycznych (ewaluacja).

Przejsie od spontanicznych działań profilaktycznych do działań opartych na wiedzy wymagało propagowania współczesnych osiągnięć nauk społecznych. Z tego punktu widzenia zwłaszcza takie elementy mojego dorobku jak rozpowszechnienie wiedzy o tzw. skutecznych strategiach W. Hansena, teorii czynników ryzyka i czynników chroniących czy wiedzy o roli ewaluacji zasługują na uwagę. Do dziś ujęcie tych zagadnień w literaturze polskiej przyjmuje postać zaproponowaną w moich artykułach czy opracowaniach.

Rozdziały w monografiach (po nadaniu stopnia doktora):

- Wojcieszek K. (1998), *Etyczne działania w profilaktyce problemów wynikających z używania substancji psychoaktywnych*, s. 95-103, w: A. Andrzejuk (red.), *Zagadnienie etyki zawodowej*, Warszawa: Oficyna Navo, s.95-103.
- Fatyga B., Fluderska G., Sochocki M.J., Wojcieszek K.A.(2000), *Spółeczny świat II Elementarza. Prezentacja wyników badań ewaluacyjnych programu profilaktycznego "Drugi Elementarz"*, Warszawa : Wyd. Toret, s. 53-75, 109 – 126, 247 - 255.
- Wojcieszek K. (2000), *Rozwój programów profilaktycznych w Polsce*, w: A. Margasiński, B. Zajęcka (red.), *Psychopatologia i Psychoprofilaktyka*, s. 435-441.
- Wojcieszek K. (2003), *Podstawy profilaktyki wśród dzieci*, w: P. Kulbacki (red.), *Krucjata Wyzwolenia Człowieka środowiskiem wychowawczym dla dzieci, Materiały z V Sympozjum KWC, Łódź 11.10.2003*, Krościenko – Łódź – Kraków: Wydawnictwo Światło - Życie, s.51-62.
- Wojcieszek K., Jędrzejko M. (2009), *Zasięg i znaczenie zjawiska nadużywania i uzależnienia od substancji psychoaktywnych*, w: M. Jędrzejko (red.) *Współczesne teorie i praktyka profilaktyki uzależnień chemicznych i niechemicznych*, Warszawa – Pułtusk : Fundacja Pedagogium, Akademia Humanistyczna im. A. Gieysztora, Oficyna Wydawnicza ASPRA- JR, rozdz. II, s. 23-33.
- Wojcieszek K.(2009), *Dostępność jako podstawowy powód używania substancji psychoaktywnych*, w: M. Jędrzejko (red.) *Współczesne teorie i praktyka profilaktyki uzależnień chemicznych i niechemicznych*, Warszawa – Pułtusk: Fundacja Pedagogium, Akademia Humanistyczna im. A. Gieysztora, Oficyna Wydawnicza ASPRA- JR , rozdz. III, s. 33-76.
- Jędrzejko M, Wojcieszek K., Neroj A., Kowalewska A. (2009) , *Teorie uzależnień od substancji psychoaktywnych*, w: M. Jędrzejko (red.) *Współczesne teorie i praktyka profilaktyki uzależnień chemicznych i niechemicznych*, Warszawa – Pułtusk: Fundacja Pedagogium, Akademia Humanistyczna im. A. Gieysztora, Oficyna Wydawnicza ASPRA- JR, s. 77-152.
- Jędrzejko M., Neroj A., Kowalewska A., Wojcieszek K.(2009), *Teorie uzależnień od substancji psychoaktywnych*, w: M. Jędrzejko (red.) *Narkomania – spojrzenie wielowymiarowe*, , Warszawa: Fundacja Pedagogium, Oficyna Wydawnicza ASPRA- JR s. 65-139.
- Wojcieszek K.(2009), *Profilaktyka używania substancji psychoaktywnych – wybrane problemy*, w: M. Jędrzejko (red.) *Narkomania – spojrzenie wielowymiarowe*, , Warszawa : Fundacja Pedagogium, Oficyna Wydawnicza ASPRA- JR, s. 361-402.

Artykuły:

- Wojcieszek K. (2002), *Profilaktyka uzależnień: cele , zadania i kierunki rozwoju w nowym wieku*, Referat wygłoszony na sympozjum „Ojciec Benignus Jan Sosnowki - pierwszy prowincjał Warszawskiej Prowincji Zakonu Braci Mniejszych Kapucynów. Charyzmatyczny apostoł trzeźwości” , 7. 05.2002, Zakroczym, Publikacja na stronie internetowej OAT w Zakroczymiu (<http://www.oat.com.pl/wojc.htm>).
- Wojcieszek K. (2002), *Profilaktyka uzależnień: cele, zadania i kierunki rozwoju*, „Trzeźwymi Bądźcie”, nr 5(85), rok XIV, s. 6-9.
- Wojcieszek K. (2006), *Skuteczne strategie profilaktyczne. Alkohol i polska młodzież w ostatnich dwudziestu latach*, „Świat Problemów” nr 6 (161), s. 33-39.
- Wojcieszek K. (2006), *Uniwersalne czynniki kulturowe w profilaktyce problemów alkoholowych młodzieży*, „Remedium”, nr 9 (163), s. 6-7.
- Wojcieszek K. (2007), *Profilaktyka kompletna*, „Świat Problemów”, nr 2-3(170), s. 10-16.
- Wojcieszek K. (2008), *Nie bójmy się ewaluacji. Rozmowa z prof. Leszkiem Korporowiczem*, „Świat Problemów”, nr 10 (189), s. 4-13.
- Wojcieszek K. (2011), *Wstępna ewaluacja programu "Smak życia, czyli debata o dopalaczach"*, „Remedium” nr 10 (224), s. 1-3.

Wystąpienia (ważniejsze):

- *Etyczny status ewaluacji (wystąpienie plenarne)*, konferencja „Ewaluacja profilaktyki problemów młodzieży w szkole i poza nią”, 16.11.2000, Warszawa, organizator: Centrum Edukacji, Profilaktyki i Rehabilitacji Fundacji Etoh.
- *Czynniki chroniące w programach profilaktycznych. Wzory dobrej praktyki*, Mikołów, 5.04.2003, VIII Ponadregionalne Mikołowskie Seminarium Trzeźwościowe, organizator: Stowarzyszenie Klub Abstynenta „Powrót”, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii i inni.
- *Alkohol i polska młodzież – analiza sytuacji w ostatnich dwudziestu latach. Skuteczne strategie profilaktyczne*, Skuteczne strategie rozwiązywania problemów alkoholowych w kontekście projektu Narodowego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2006-2010, Seminaryjna Sesja Sejmowej Komisji Rodziny i Praw Kobiet, Warszawa, 21.03.2006, organizator: Sejm RP.
- *Wybrane aspekty światowych badań dotyczących działań profilaktycznych*, Seminarium Naukowe: VI Spotkania Profilaktyczne „Kontekst społeczno – organizacyjny profilaktyki problemów alkoholowych podejmowanej na rzecz dzieci i młodzieży”, Kazimierz Dolny, 19-21.06. 2006, organizator: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- *Do czego zmierzamy wychowując do trzeźwości – nowa propozycja*. Konferencja Polsko – Niemiecka ”Profilaktyka w środowiskach lokalnych. Praktyki na Mazowszu i w Brandenburgii”, Warszawa, 14.05.2010, organizator: Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej, Land Brandenburgia.

- *Specyficzne i niespecyficzne oddziaływania w profilaktyce problemowej*, Konferencja Ogólnopolska „Doskonalenie strategii zarządzania oświatą na poziomie lokalnym i regionalnym – wsparcie uczniów zagrożonych niedostosowaniem społecznym...”, 23-24.02.2012, Warszawa, organizator: Ośrodek Rozwoju Edukacji przy MEN, UE.

4.2.5. Zaproponowanie pierwszej polskiej wersji standardów programów profilaktycznych.

Istotnym elementem mojej refleksji pedagogicznej związanej z szeroką działalnością było określenie standardów programów profilaktycznych (wraz z J. Szymańską). Tekst na ten temat stał się bardzo opiniotwórczy, korzystano z niego szeroko przez wiele lat, zwłaszcza, że wydaniu papierowemu towarzyszyło umiejscowienie tekstu na stronie internetowej CMPPP.

- Szymańska J., Wojcieszek K. (2001), *Standardy jakości pierwszorzędowych programów profilaktycznych*, „Problemy Poradnictwa Psychologiczno – Pedagogicznego”, vol. 1 nr 14, s. 5-15. (udział po 50% zgodnie z oświadczeniem autorów).
- Wojcieszek K. (2004), *Standardy programów profilaktycznych dla młodzieży po inicjacji alkoholowej*, w: A. Szymanowska (red.), *Alkohol a zachowania problemowe dzieci i młodzieży. Opinie i badania*, Warszawa 2004: Wyd. Edukacyjne PARPA, s. 67-72.

Artykuł z 2001 roku zapoczątkował dyskusję na ten temat i antycypował stworzenie systemu rekomendacji programów, jaki działa obecnie. Byłem uczestnikiem początkowych spotkań zmierzających do ustalenia polskiego systemu rekomendacji, ale później świadomie wycofałem się z tego procesu. Uznałem bowiem, że może on przyjąć postać czysto biurokratyczną, ograniczającą swobodę twórczą pedagogów, a przez to łatwo może stać się „przeciwproduktywny”.

Jeśli się zważy, że europejska oficjalna publikacja standardów profilaktycznych miała miejsce 10 lat później po polskiej próbie (H. Sumnell z zespołem, 2011), to można docenić nasz ówczesny wysiłek. Do dziś wytyczone w „Standardach” kierunki pozostają, moim zdaniem, aktualne i nadal wiele osób się nimi kieruje.

4.2.6. Propozycja zmiany paradygmatu profilaktycznego z tradycyjnego akcentowania wyników ewaluacji sumatywnej na akcentowanie wyników ewaluacji formatywnej.

Zwieńczeniem całości podjętego wysiłku badawczo – praktycznego w dziedzinie profilaktyki jest propozycja optymalizacji działań profilaktycznych zawarta w monografii habilitacyjnej. Z tego powodu mogę ograniczyć jej omówienie. Nadmienię jedynie, że była to twórcza odpowiedź na dostrzegany kryzys profilaktyki. Długotrwałe i rozległe badania światowe nad jej skutecznością nie wskazywały na oszałamiające rezultaty. Raczej rodziły sceptycyzm wobec wszelkich zabiegów wychowawczych zmierzających do rozwiązania ważnych współczesnych problemów. Wpływowi eksperci postulowali odejście od wychowania w profilaktyce i zalecali skierowanie się wyłącznie ku narzędziom ekonomiczno – administracyjnym. Wielkie i stałe trudności napotykało zastosowanie technologii edukacyjnych określanych jako „*evidence – based*”. Wszystko to prowokowało do zajęcia stanowiska i wypracowania nowego podejścia. Taką propozycją z mojej strony jest właśnie koncepcja, która akcentuje nowe, niekiedy radykalne, wątki profilaktyki, również wyraźnie określając cel wychowawczy takich działań.

Naczelnym postulatem jest w tej koncepcji doprowadzenie do szerokiej implementacji dobrze zaprojektowanych działań profilaktycznych. Sytuuje to w innej pozycji ewaluację

formatywną i opis implementacji. Postuluję, aby odejść od sztywnego trzymania się zasady poszukiwania natychmiastowych zmian behawioralnych u uczestników działań profilaktycznych na rzecz efektów długotrwałych i kulturowych. Można to streścić hasłem: najpierw implementacja, a potem ewaluacja sumatywna tych narzędzi, które nadają się do szerokiego zastosowania. Stąd akcent raczej na krótkie, ustruktrowane formy (metoda KIPG opisana dokładnie w monografii).

6. Podsumowanie autoreferatu i plany badawcze.

W autoreferacie starałem się ukazać przede wszystkim spójność wielu wątków moich badań, które podejmowałem i ich stały kierunek oraz widoczny postęp. Jest nim dążenie do otoczenia ochroną możliwie wielu osób w kontekście współczesnych zagrożeń cywilizacyjnych, zwłaszcza nadużywania alkoholu etylowego. Wątki pozornie odległe (teoria rodzicielstwa, edukacja filozoficzna) okazują się wielce przydatne w konstruowaniu efektywnej teorii profilaktyki, spotykają się w punktach wytyczonych dwoma dużymi monografiami („Człowiek spotyka alkohol”, „Optymalizacja profilaktyki problemów alkoholowych”). Ideą przewodnią jest dla mnie przekonanie, że nie można dobrze chronić człowieka, jeśli się go dogłębnie nie pozna i nie zrozumie. Stąd konieczność interdyscyplinarności profilaktyki i szczególna rola realistycznej filozofii człowieka, jako podstawy dla działań pedagogicznych. Pedagog często pyta „jak działać?”, w jaki sposób osiągać konkretne cele wychowawcze. Z kolei cele te wyznacza etyka, gdy wskazuje na działania godne człowieka - takie, które go chronią. Jednak nawet etyka jest zawieszona w próżni bez antropologii czyli kompletnego opisu natury człowieka. Opis ten musi uwzględniać wszelkie nasze poziomy bytowe, całą złożoność człowieka jako bytu. Stąd jest tu miejsce i na refleksję biologiczną, psychologiczną, socjologiczną, ale u podstawy leży refleksja antropologiczna, która identyfikuje człowieka jako realną osobę. Dzięki temu możemy uwzględnić wszystkie aspekty naszej egzystencji. Różnorodność stosowanych w moich badaniach metodologii wynika właśnie z konieczności uwzględnienia pełnego opisu człowieka, co wydaje mi się właściwe dla pedagogiki. Zdecydowanie odrzucam redukcjonizm, który ułatwia badania pozycjonując je na wąskim terenie danej metodologii, ale odsuwa od realnego życia ludzkiego i jego potrzeb.

Planowane kontynuacje badań i nowe obszary.

Z mojej dotychczasowej drogi rozwoju naukowego wyłaniają się pewne naturalne kontynuacje badań i nowe ich obszary. Oto one:

- a) poddanie pogłębionej ewaluacji wyniku (sumatywnej) i eksploracji metodami jakościowymi wybranych programów profilaktycznych („Debata”, „Korekta”,

„ARS...”) i porównanie ich z wynikami międzynarodowymi w związku z rosnącym na świecie nurtem badań grupowych interwencji krótkoterminowych;

- b) rozwijanie teorii rodzicielstwa w kierunku wspomagania społecznych zasobów budujących indywidualną rezyliencję, ale też w kierunku pojęcia „rezyliencji społecznej” w duchu polskiej szkoły pedagogiki społecznej;
- c) sprawdzenie roli edukacji filozoficznej w resocjalizacji;
- d) rozwijanie koncepcji uzależnienia jako procesu z dodatnim sprzężeniem zwrotnym, opartego na całościowym opisie człowieka;
- e) badania nad znaczeniem abstynencji jako celu wychowawczego, zwłaszcza wśród młodzieży.

Krzysztof Andrzej Wojcieszek

.....*Krzysztof Wojcieszek*.....

Uwaga! Zagadnienia dotyczące dorobku badawczego, dydaktycznego, współpracy i dorobku w zakresie popularyzacji wiedzy zawarłem w 5 Załącznikach dołączonych do wniosku. Jeden z nich (nr 5) zawiera kompletny i systematyczny przegląd wszystkich elementów dorobku ustrukturuwany zgodnie z wymogami Komunikatu CKdsSiT z 2012 roku. Tamże znajdują się informacje dotyczące współczynników bibliometrycznych (indeks Hirscha – 4,25) i kwestii cytowań (ostatni punkt Załącznika nr 5). Do wniosku dołączona jest też wersja anglojęzyczna autoreferatu.